

Rapoarte de țară privind drepturile omului pentru anul 2020: Moldova

REZUMAT EXECUTIV

Anunț: Departamentul de Stat va publica un addendum la acest raport la mijlocul anului 2021, care extinde subsecțiunea privind femeile din Secțiunea 6 pentru a include o gamă mai largă de probleme legate de drepturile de reproducere.

Notă: Cu excepția cazurilor în care se menționează altfel, toate referințele din acest raport exclud regiunea secesionistă Transnistria.

Republica Moldova este o democrație parlamentară cu alegeri multipartite competitive. Constituția prevede ramurile executivă și legislativă, precum și un sistem judecătoresc independent și o separare clară a puterilor. Președintele este șeful statului, iar prim-ministrul este șeful guvernului, numit de președinte cu sprijinul Parlamentului. Autoritatea legislativă este investită în Parlamentul unicameral. La 1 noiembrie au avut loc alegeri prezidențiale, iar la 15 noiembrie a avut loc al doilea tur de scrutin, în care fostul prim-ministru Maia Sandu l-a învins pe actualul președinte, Igor Dodon, cu 57,7% din voturi, devenind astfel prima femeie președinte a țării. Observatorii electorali ai Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa au remarcat în concluziile lor preliminare că libertățile fundamentale de întrunire și de expresie au fost întrunite, însă campania dezbinătoare și acoperirea mediatică polarizantă au împiedicat accesul alegătorilor la o informație de calitate. Observatorii electorali locali și internaționali au remarcat alte nereguli, inclusiv acuzații de transport ilegal în masă și cumpărarea voturilor alegătorilor din regiunea transnistreană. Alegerile parlamentare din februarie 2019 au întrunit majoritatea angajamentelor Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, Consiliului Europei și alte angajamente internaționale, deși observatorii au menționat acuzații de cumpărare a voturilor și abuzul resurselor administrative.

Poliția se află în subordinea Ministerului Afacerilor Interne și este organul principal de aplicare a legii, responsabil pentru securitatea internă, ordinea publică, traficul rutier și anchetele penale. Agențiile din subordinea Ministerului sunt Inspectoratul General al Poliției, Poliția de Frontieră, Inspectoratul pentru Situații de Urgență, Carabinierii (Jandarmerie cvasi-militarizată responsabilă de protecția clădirilor publice, menținerea ordinii publice și alte funcții de securitate națională), Biroul Migrație și Azil, Serviciul protecție internă și anticorupție și Agenția Rezerve Materiale. Autoritățile civile au menținut un control eficient asupra forțelor de securitate. Membrii forțelor de securitate au comis unele abuzuri.

Aspecte semnificative legate de drepturile omului au inclus: tortura din partea reprezentanților organelor de stat; condiții de detenție precare și care pun în pericol viața; probleme serioase privind independența sistemului judiciar; ingerințe arbitrare sau ilegale în viața privată; legislația penală cu privire la calomnie, acte grave de corupție; lipsa anchetei și tragerii la răspundere pentru cazurile de violență împotriva femeilor; infracțiuni care implică violență sau amenințări cu violența care vizează persoane cu dizabilități, membrii grupurilor naționale, rasiale, etnice și minoritare; infracțiuni care implică violența sau amenințări cu violența împotriva persoanelor lesbiene, gay, bisexuali, transgender sau intersexuali; și cele mai grave forme ale muncii copilului.

Deși autoritățile au investigat relatări despre încălcările drepturilor omului, acestea rareori au urmărit penal și pedepsit oficiali acuzați de încălcări ale drepturilor omului sau corupție. Impunitatea a rămas o problemă majoră.

Aspecte semnificative legate de drepturile omului în regiunea separatistă Transnistria au inclus: dispariții forțate întreprinse de către "autorități"; cazuri de tortură și tratamente crude, inumane sau degradante sau pedepse de către "autorități"; condițiile de detenție precare și care pun în pericol viața; arestarea sau detenția arbitrară; deținuți sau prizonieri politici; probleme grave cu independența "justiției;" imixțiuni arbitrare sau ilegale în viața privată; restricții serioase privind libertatea de exprimare, în presă și pe internet, inclusiv violența, amenințări cu violența sau arestări nejustificate sau urmăriri penale împotriva jurnaliștilor, cenzura, blocarea site-urilor, existența legislației penale privind calomnia, și "legile" excesiv de restrictive cu privire la organizațiile neguvernamentale, ingerința substanțială privind libertatea de întruniri pașnice și libertatea de asociere; restricții serioase privind libertatea de circulație; incapacitatea cetățenilor de a-și schimba guvernul în mod pașnic prin alegeri libere și corecte; restricții privind participarea politică; acte grave de corupție; lipsa unei anchete și tragerea la răspundere pentru violență împotriva femeilor; infracțiuni care implică violență sau amenințări cu violența împotriva persoanelor lesbiene, gay, bisexuali, transgender sau intersexuali; existența sau utilizarea legilor care incriminează comportamentul sexual între persoane de același sex, comportamentul sexual între adulți; existența celor mai grave forme ale muncii copilului.

Secțiunea 1. Respectarea integrității persoanei, inclusiv lipsa constrângerii prin:

A. PRIVARE ARBITRARĂ DE VIAȚĂ ȘI ALTE OMUCIDERI ILEGALE SAU MOTIVATE POLITIC

Nu au existat rapoarte că guvernul sau agenții acestuia au comis ucideri arbitrare sau ilegale. Procuratura Generală este responsabilă pentru investigarea tuturor uciderilor care implică forțele de securitate. Atât Ministerul Afacerilor Interne, cât și Ministerul Apărării au secții de control intern responsabile de investigarea abaterilor și asigurarea integrității profesionale a angajaților acestora. Nu există niciun organ specializat cu un mandat special de examinare a deceselor înfăptuite de poliție sau ale forțe de securitate pentru a determina dacă acestea au fost justificate.

În Transnistria controlată de separatiști, a existat cel puțin o relatare de ucidere motivată politic. Pe 10 iunie, omul de afaceri de 43 de ani, Vadim Ceban, a fost găsit mort în apropierea casei sale din Tiraspol, acesta fiind omorât în bătaie cu o lopată. Ceban a criticat deschis "autoritățile" Transnistrene și oficialii ruși pe rețelele de socializare, și a fost unul dintre câțiva oameni de afaceri locali care încearcă să lupte cu oligarhul Victor Gusan și monopolul Corporației Sheriff asupra

economiei regiunii. Ceban a postat o imagine pe un grup popular pe Facebook din Transnistria în care spune: "Sheriff, pocăiește-te!!!" cu o săptămână înainte de moartea sa. Nu au fost identificați suspecți în cazul uciderii lui Ceban. Activiștii societății civile au condamnat uciderea lui Ceban ca fiind motivată politic.

B. DISPARIȚII DE PERSOANE

Nu au fost raportate cazuri de dispariții de persoane atribuite autorităților guvernamentale.

În Transnistria, răpirile de către "forțele de securitate" au devenit tot mai frecvente pe tot parcursul anului. În perioada 6-8 octombrie, au fost raportate cel puțin patru răpiri ale cetățenilor moldoveni din casele lor din zona de securitate, inclusiv doi angajați ai guvernului moldovean de către "securitatea de stat transnistreană." După ce inițial au refuzat să recunoască sau să comenteze incidentul, "autoritățile" separatiste au recunoscut "arestarea" celor doi angajați guvernamentali din Moldova și i-au eliberat pe 8 octombrie. Ceilalți au rămas în custodia separatiștilor (vezi secțiunea 1.d.).

De asemenea, pe tot parcursul anului au fost raportate dispariții ale cetățenilor moldoveni de rând și ai locuitorilor din regiunea transnistreană. La 31 August, cetățeanul moldovean Constantin Mamontov a dispărut în timp ce traversa Transnistria în drum din Ucraina spre teritoriul controlat de autoritățile guvernamentale moldovenești. După ce autoritățile guvernamentale moldovenești au solicitat informații de la "autoritățile" separatiste cu privire la locul unde se află Mamontov pe 4 septembrie, "autoritățile" au confirmat în cele din urmă reținerea lui Mamontov pe 10 septembrie. Organizația neguvernamentală pentru drepturile omului (ONG) Promo-LEX a raportat la 13 septembrie că Mamontov a reușit să fugă din regiune după 13 zile de detenție ilegală, iar aflarea lui fiind ținută în secret de autoritățile separatiste." Promo-LEX a confirmat că dispariția lui Mamontov a însemnat represalii de către membrii "instituțiilor de aplicare a legii" din Transnistria pentru tovarășul lor Andrei Samonii, un fost membru al miliției Transnistrene, care a fost arestat de autoritățile Republicii Moldova, și condamnat la 15 ani de închisoare pentru răpirea, reținerea ilegală, și torturarea lui Constantin Mamontov și soția și pentru acuzații de furt în 2015.

După ce a dezertat din "armata" transnistreană și a fugit pe teritoriul controlat de autoritățile guvernamentale în 2015, Alexandru Rjavitin a dispărut în timp ce își vizita familia în Transnistria în decembrie 2019. Rjavitin a reapărut în "armata" transnistreană în ianuarie, dar se pare că a evadat în iunie și se presupune că s-a întors pe teritoriul controlat de autoritățile guvernamentale.

C. TORTURA ȘI ALTE TRATAMENTE SAU PEDEPSE CU CRUZIME, INUMANE SAU DEGRADANTE

Deși legislația interzice astfel de practici, Procuratura antitortură a raportat acuzații de tortură și tratamente cu cruzime, inumane și degradante, în principal în instituțiile de detenție. Au fost raportate cazuri de maltratare în detenție preventivă în cadrul secțiilor de poliție, în special în inspectoratele de poliție teritoriale. Impunitatea a persistat, iar numărul de urmăriri penale inițiate pentru tortură a fost cu mult sub numărul de plângeri depuse.

Oficiul antitortură a Procuraturii Generale a raportat o scădere a cazurilor de maltratare și tortură pe parcursul anului. În primele șase luni ale anului, procurorii au recepționat 262 sesizări de maltratare și tortură, care au inclus 241 de cazuri de maltratare, opt cazuri de tortură, și nouă cazuri când poliția a utilizat amenințări sau intimidare, inclusiv folosirea violenței sau amenințarea cu violența, pentru a constrânge un suspect sau martor, să depună o declarație. În comparație, autoritățile au raportat 456 de acuzații de maltratare și tortură în primele șase luni ale anului 2019.

În septembrie, Comitetul pentru Prevenirea Torturii (CPT) al Consiliului Europei a publicat un raport care descrie concluziile vizitei sale din ianuarie-februarie în țară. Raportul a remarcat faptul că persistența subculturii în penitenciare care promovează violența între deținuți și un mediu de teamă, și intimidare, dependența de liderii neoficiali pentru a menține controlul asupra populației de deținuți, și o lipsă generală a încrederii în capacitatea angajaților de a garanta siguranța condamnaților, rămâne o sursă serioasă de îngrijorare. CPT-ul a raportat mai multe acuzații de maltratare fizică (izbituri și lovituri) de către gardienii de la Penitenciarul Nr. 13 din Chișinău, utilizarea excesivă a forței de către angajați atunci când se ocupă cu deținuții agitați de la penitenciarele din Chișinău (Nr. 13), Cahul (Nr. 5), și Taraclia (Nr. 1) și încătușare excesiv de strânsă în penitenciarele de la Chișinău și raionul Taraclia.

În septembrie, un bărbat a fost bătut, fiind în detenție preventivă în cadrul Inspectoratului de Poliție Cimișlia de către unul dintre ofițerii instituției. Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova (IDOM) a menționat că, în timpul unui control al instituției, monitorul său a întâlnit un bărbat cu bustul gol în stare de arest, cu vânătăi și leziuni care îi acopereau fața, brațele și torsul. Bărbatul a susținut că, în timpul interogatoriului după arestul inițial, a fost lovit în față de unul dintre ofițerii și a fost supus unor abuzuri fizice ulterioare pe tot parcursul detenției sale. Monitorul IDOM care a efectuat controlul a raportat o rană pe podul nasului bărbatului. Cazul a fost raportat Procuraturii Antitortură, care investigă cazul la sfârșitul anului.

Din luna octombrie, două cauze penale au continuat urmare a decesului lui Andrei Brăguță din 2017. Treisprezece ofițeri de poliție sunt acuzați de tratament inuman și tortură împotriva lui Brăguță, iar doi medici de la Penitenciarul Nr. 16, unde a decedat Brăguță, sunt acuzați de neglijență la locul de muncă. Brăguță a decedat într-un izolator de detenție preventivă din Chișinău în 2017, după ce a fost bătut crunt de colegii de celulă și a fost supus unor tratamente inumane și degradante din partea angajaților penitenciarului. Într-o conferință de presă din luna august, părinții lui Brăguță și-au exprimat îngrijorarea cu privire la impunitatea celor 13 polițiști și a celor doi medici implicați în acest caz. Potrivit acestora, din 2017, au fost fie amânate, fie anulate 100 din cele 140 de ședințe de judecată. Această afirmație a fost verificată independent de Promo-LEX.

În Transnistria au fost raportate acuzații de tortură și tratament cu cruzime, inuman și degradant în centrele de detenție, inclusiv refuzul asistenței medicale și izolarea prelungită. Nu exista un mecanism cunoscut de investigare a presupuselor acte de tortură ale forțelor de securitate transnistrene.” Promo-LEX a menționat că "autoritățile" au aplicat cele mai multe tratamente inumane și degradante în regiunea transnistreană pentru a obține declarații autoincriminatorie. Organele transnistrene de "aplicare a legii" nu au raportat public nicio investigație sau urmărire penală pentru tortură sau tratament inuman din partea "forțelor de securitate" transnistrene pe parcursul anului.

În ianuarie, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a hotărât tragerea la răspundere a Rusiei în cazul, Cazac și Surchician c. Republica Moldova și Federația Rusă pentru violarea articolelor din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care interzic tortura și oferă dreptul la

libertate și securitate, dreptul la un proces echitabil; dreptul la respectarea vieții private și de familie și dreptul la un remediu eficient. Cazul a pornit de la reținerea din 2010 a lui Ilie Cazac de către "forțele de ordine" transnistrene, care ulterior l-au judecat și condamnat pe Cazac la 14 ani de închisoare pentru "înaltă trădare." În perioada cât a stat în arest preventiv și după condamnare, CEDO a constatat că Cazac a fost supus unor tratamente inumane și degradante. Cazac a raportat că a fost amenințat cu bătaii și infectare cu HIV. El a raportat, de asemenea, că a fost: drogat; nu i s-a oferit mâncare, apă, odihnă și utilizarea toaletei pentru perioade lungi de timp; a fost expus la colegii de celulă cu tuberculoză deschisă; și era plasat într-o stare constantă de stres psihologic și intimidare. Cazac a fost "grațiat" de autoritățile transnistrene și eliberat în 2011. CEDO a cerut Federației Ruse să achite lui Cazac și Surchician un total de 42.000 de euro (50.000 de dolari) pentru reparare a prejudiciului moral și 4.000 de euro (4.800 dolari) pentru costuri și cheltuieli.

ONG-ul pentru drepturile omului MediaCenter din Transnistria a raportat încălcări continue ale drepturilor deținuților din închisorile transnistrene, centrele de detenție preventivă și centrele pentru persoanele cu nevoi speciale. Lui Serghei Mantaluță, condamnat în 2018 la 10 ani de închisoare fiind acuzat de contrabandă și insultare a unui "funcționar", i-a fost refuzată asistența medicală după o fractură la os și a fost ținut în izolare fără acces la toaletă. Copiii de la Centrul rezidențial pentru copiii cu nevoi speciale Hlinaia au fost supuși la tratamente cu cruzime și inumane, inclusiv bătaii, scufundarea cu capul în lavoare și alte forme de pedeapsă corporală.

Avocatul Veaceslav Țurcan a susținut că clientul său, Ghenadyi Kuzmiciov, fostul "ministru al afacerilor interne," al Transnistriei a suferit de condiții inumane de detenție pe tot parcursul anului. Kuzmiciov a fost răpit de pe teritoriul controlat de forțele guvernamentale în 2017 și transportat în Transnistria, unde în 2019, a fost condamnat la 13 ani de închisoare sub acuzația de contrabandă și deținere ilegală de arme de foc. Țurcan a declarat că Kuzmiciov se afla în izolare, fiindu-i refuzat accesul vizitatorilor, poșta și alte comunicări externe din 2017.

CONDIȚIILE DE DETENȚIE DIN PENITENCIARE ȘI CENTRELE DE DETENȚIE

În pofida lucrărilor de reconstrucție și a îmbunătățirilor minore la mai multe centre de detenție, condițiile în cele mai multe închisori și centre de detenție au rămas dure, din cauza condițiilor necorespunzătoare de igienă, lipsei de intimitate, lipsei de acces la exerciții în aer liber sau insuficienței acestora, și lipsei de facilități pentru persoanele cu dizabilități. Pe parcursul anului au fost instituite restricții și lockdown-uri suplimentare în închisori pentru o perioadă îndelungată din cauza pandemiei COVID-19.

Condiții fizice: Penitenciarele și centrele de detenție au fost supraaglomerate. În raportul din septembrie care a urmat după vizita în țară în ianuarie-februarie, CPT a remarcat existența unor spații comune de mare capacitate, un nivel scăzut de angajați în închisori și angajați insuficienți de îngrijire a sănătății.

Asistența medicală a fost inadecvată în majoritatea penitenciarelor și s-a agravat în timpul pandemiei COVID-19 din cauza lipsei echipamentului de protecție. În timp ce reglementările guvernamentale, solicită autorităților să separe persoanele fizice suspectate de tuberculoza de alți deținuți, potrivit surselor, autoritățile au amplasat persoanele cu diverse boli cu persoanele cu un diagnostic neconfirmat de tuberculoză, cu probabilitatea de a-i expune la boala. Majoritatea penitenciarelor nu dispuneau de facilități corespunzătoare pentru persoanele cu dizabilități, ceea ce a dus la tratamente inumane și degradante. În luna octombrie au fost înregistrate 36 de decese în

penitenciare, dintre care cinci persoane arestate preventiv. Administrația Națională a Penitenciarelor a raportat bolile cardiovasculare și cancerul ca principalele cauze de deces în rândul deținuților. Potrivit Promo-LEX, administrarea deficitară a serviciilor de sănătate în penitenciare a condus la o calitate scăzută a serviciilor medicale oferite deținuților, ceea ce în multe cazuri a dus la deces. Observatorii independenți au remarcat existența a două sisteme de sănătate paralele în țară: sistemul public de sănătate și sistemul de sănătate neacreditat în penitenciare, precum și o lipsă de coordonare între cele două.

La data de 25 august, oficialii din cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor au confirmat 30 de cazuri de COVID-19 în rândul deținuților și 68 de cazuri în rândul angajaților penitenciarului de la începutul pandemiei. Deținuții diagnosticați cu COVID-19 au fost în general transferați la unitatea medicală a Penitenciarului nr.16 de la Pruncul pentru tratament.

Centrele de detenție temporară, situate în cea mai mare parte în subsolurile secțiilor de poliție, nu aveau în general lumină naturală, ventilație adecvată și sisteme de canalizare. ONG-urile pentru drepturile omului au menționat, de asemenea, că personalul penitenciarului nu hrănea deținuții arestați preventiv în zilele în care aveau ședințe de judecată - ceea ce în unele cazuri a însemnat că nu au primit hrană timp de o zi. În majoritatea cazurilor deținuții nu au avut acces la apă potabilă în zilele în care aveau ședințe de judecată.

În februarie, guvernul a aplicat un moratoriu de șase luni asupra unui mecanism compensatoriu adoptat în ianuarie 2019, care a permis deținuților să solicite o reducere a pedepselor pentru condiții proaste de detenție. Potrivit unui raport al Administrației Naționale a Penitenciarelor în anul 2019, peste 90 la sută dintre deținuți au depus cereri în baza mecanismului compensatoriu. Instanțele au examinat 1 800 de cereri, au redus pedepsele în total cu 436 000 de zile și au eliberat 128 de persoane din închisoare. Observatorii și ONG-urile din domeniul juridic au remarcat că persoanele cu resurse financiare și afiliate politic au beneficiat de acest mecanism mai des decât deținuții obișnuiți. În decembrie 2019, fostul prim-ministru Vlad Filat a fost eliberat din Penitenciarul nr.13 din Chișinău după ce a executat aproximativ trei ani și jumătate din pedeapsa de nouă ani, după ce Judecătoria Chișinău a decis că a fost deținut în "condiții inumane și degradante".

Ca și în anii precedenți, condițiile Penitenciarului nr.13 din Chișinău au fost raportate ca fiind cele mai proaste din țară. Deținuții din acel penitenciar s-au plâns de faptul că sunt deținuți în celule aflate în subsol, fapt care nu respectă standardele naționale sau internaționale. Acuzațiile de tratament inuman au persistat. În multiple cazuri, CEDO a constatat că condițiile de detenție din Penitenciarul nr.13 erau contrare Convenției Europene a Drepturilor Omului. Celulele erau supraaglomerate (până la 16 deținuți cazați pe o suprafață de 258 de metri pătrați), neigienice, fără ventilație, lumină naturală sau acces permanent la apă pentru igiena personală.

În regiunea transnistreană controlată de separatiști, maltratarea deținuților a rămas o problemă majoră. "Ombudsmanul" transnistrean a primit 53 de plângeri din partea persoanelor deținute în penitenciarele transnistrene. "Ombudsmanul" transnistrean a remarcat o ușoară scădere a plângerilor din partea deținuților pe parcursul anului. "Ombudsmanul" a primit patru plângeri cu privire la îngrijirea medicală în sistemul penitenciar, pe care "Ombudsmanul" le-a considerat nefondate. Potrivit rapoartelor Promo-LEX, condițiile de detenție din Transnistria nu s-au îmbunătățit pe parcursul anului, în pofida unui raport din 2019 al "ombudsmanului" transnistrean care indica faptul că condițiile de detenție s-au îmbunătățit. "Autoritățile" transnistrene au continuat să refuze accesul pentru evaluarea independentă a condițiilor din centrele de detenție.

Administrare: procedurile interne de investigare în sistemul penitenciar au rămas slabe, iar deținuții au avut acces limitat la mecanismele de reclamații. În timp ce deținuții aveau, în general, dreptul de a depune plângeri la autoritățile judiciare, aceștia au raportat cenzură și pedepse cu represalii de către personalul închisorii sau alți deținuți înainte sau după depunerea plângerilor. Administrațiile penitenciarelor au restricționat accesul deținuților la vizitatori în timpul pandemiei COVID-19, iar majoritatea ședințelor de judecată ale deținuților arestați preventiv au avut loc online.

CPT a remarcat o lipsă cronică de gardieni în închisori, ceea ce a dus la dependența de liderii informali pentru a menține controlul asupra populației deținute, adesea prin violență.

Potrivit "Ombudsmanului" transnistrean, la data de 1 ianuarie, în instituțiile" Departamentului de corecție " transnistrean erau 1824 de persoane care executau pedepse cu închisoarea.

Monitorizare independentă: Guvernul a permis monitorizarea independentă a condițiilor din penitenciare de către observatorii locali și internaționali pentru drepturile omului, inclusiv CPT. Funcționarii închisorii permiteau, în general, observatorilor să intervieveze deținuții în privat. Administrațiile Penitenciarelor au aplicat restricții legate de COVID-19 la vizitele de monitorizare de la începutul pandemiei.

ONG-urile pentru drepturile omului atât din Transnistria, cât și din zonele controlate de autoritățile guvernamentale ale țării au raportat că li s-a refuzat accesul în închisorile transnistrene de către autoritățile separatiste." Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) a primit acces extrem de limitat la deținuți individuali de către "autorități", de la caz la caz. Nu au fost raportate cazuri de monitorizare independentă a centrelor de detenție din regiunea transnistreană. Potrivit "Ombudsmanului" transnistrean (instituție care nu este independentă de regimul de guvernare), condițiile de detenție s-au îmbunătățit ușor pe parcursul anului 2019. Majoritatea celulelor de detenție preventivă nu aveau paturi personale pentru persoanele deținute și toalete și au fost calificată de "Ombudsmanul" transnistrean drept "încălcare a demnității umane".

Îmbunătățiri: Potrivit ONG-urilor pentru drepturile omului, situația din centrele de detenție ale secțiilor de poliție s-a îmbunătățit ușor datorită renovărilor. În baza recomandărilor Direcției Prevenirea Torturii ai Ombudsmanului, unele unități de arest preventiv din cadrul secțiilor de poliție și-au încetat activitatea sau au fost reparate în conformitate cu standardele minime de detenție.

CPT a remarcat îmbunătățirea condițiilor materiale în penitenciarele din Chișinău, Cahul, Taraclia și în mai multe centre de detenție ale poliției. Pe parcursul anului, Administrația Națională a Penitenciarelor a pilotat și extins utilizarea videoconferințelor pentru a facilita participarea deținuților în cadrul ședințelor de judecată. Țara nu dispune de personal corespunzător pentru transportarea deținuților, iar accesul sporit la justiție prin conferințe video reduce greutatea fizică pentru deținuți ca să fie transferați din închisori în instanțe, unde trebuie să aștepte adesea multe ore în condiții dificile.

D. ARESTAREA SAU DETENȚIA ARBITRARĂ

Constituția și legea interzic arestarea și detenția arbitrară și prevăd dreptul oricărei persoane de a contesta legalitatea arestării sau detenției sale în instanță. Cu toate acestea, justiția selectivă a rămas o problemă, iar avocații s-au plâns pe cazurile în care drepturile clienților la un proces echitabil au fost refuzate.

În Transnistria au fost raportate frecvent arestări și detenție arbitrară. "Autoritățile" de facto s-au implicat cu impunitate în arestul și detenția arbitrară. În ianuarie, în cazul Cazac și Surchician c. Republicii Moldova și Federația Rusă, CEDO a condamnat Rusia pentru încălcarea prevederilor Convenției Europene privind Drepturile Omului, inclusiv dreptul la libertate și securitate, dreptul la un proces echitabil și dreptul la un remediu efectiv (a se vedea secțiunea 1.c.).

PROCEDURILE DE ARESTARE ȘI TRATAMENTUL DEȚINUȚILOR

Legislația permite judecătorilor să emită mandate de arestare în baza probelor primite de la procurori. Autoritățile trebuie să îi informeze prompt persoanele reținute despre motivele reținerii și să descrie învinuirile aduse împotriva lor. Bănuții pot fi reținuți fără a fi puși sub învinuire timp de 72 ore.

Odată învinuit, un deținut poate fi eliberat în așteptarea procesului. Legea prevede eliberarea pe cauțiune, dar autoritățile, în general, nu au folosit-o din cauza lipsei de mecanisme practice de implementare. În loc de privarea preventivă de libertate, instanțele mai pot aplica controlul judiciar sub formă de arest la domiciliu sau restricții de călătorie. Consiliul Superior al Magistraturii a informat că judecătorii rareori aplică măsuri alternative la privarea preventivă de libertate. Legea prevede anumite garanții împotriva folosirii arbitrară a detenției preventive și impune aplicarea măsurilor alternative pe cât posibil. Judecătorii au folosit în mod disproporționat mecanisme alternative neprivative de libertate în cazurile cu implicații politice.

Prevenții au dreptul la un avocat al apărării. Autoritățile au cerut baroului local să ofere reprezentare inculpaților săraci, însă deseori rambursările din partea statului pentru onorariul avocaților au fost efectuate cu întârziere. Adesea inculpații săraci nu au beneficiat de asistență juridică adecvată.

Potrivit raportului CPT emis în septembrie, în pofida legii care stipulează ca bănuții să aibă acces la un avocat din momentul reținerii, unii bănuți pe cauze penale au primit acces la consiliere juridică numai după interogatoriul inițial de către poliție.

Arestarea arbitrară: Detenția preventivă arbitrară a continuat să fie o problemă pe parcursul anului. În luna aprilie, Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) a prezentat o comunicare la CEDO privind protecțiile existente și eforturile autorităților de a preveni detenția nejustificată în baza grupului de cazuri, Șarban care constă din 14 hotărâri CEDO împotriva țării pentru diverse încălcări ale Convenției Europene a Drepturilor Omului, cele mai multe legate de detenția preventivă. CRJM a concluzionat că rata ridicată a arestului preventiv și justificarea slabă a mandatelor de arestare preventivă rămân o problemă. Chiar dacă în 2019 numărul mandatelor de arestare preventivă (1864) a fost mai mic decât în anii precedenți, judecătorii nu au examinat corespunzător cererile de arest preventiv. În 2019, rata de aprobare a cererilor de arest preventiv a atins un nivel record - 93, 5 la sută-comparativ cu 88, 4 la sută în 2018. Potrivit CRJM, măsurile alternative privării preventive de libertate (cum ar fi arestul la domiciliu și eliberarea pe cauțiune) au fost utilizate doar într-o măsură limitată, iar rata înaltă de utilizare a arestului preventiv arbitrar a fost, de asemenea, din cauza independenței judiciare insuficiente și subiectivismului în raport cu procurorii a multor judecători de instrucție, precum și un mare număr de dosare, care au împiedicat o examinare minuțioasă a materialelor cauzelor.

În rapoartele anterioare, ombudsmanul a remarcat faptul că judecătorii au continuat să solicite arestul preventiv pentru persoane cu boli grave, iar Administrația Națională a Penitenciarelor a permis arestul preventiv de lungă durată a persoanelor ale căror stare de sănătate în unele cazuri a condus la deces. Pe parcursul anului cinci persoane au decedat aflându-se în detenție preventivă.

În regiunea transnistreană controlată de separatiști, arestările arbitrare au fost frecvente pe tot parcursul anului. La 31 August, cetățeanul moldovean Constantin Mamontov a fost reținut de "forțele de ordine" separatiste în timp ce tranzita teritoriul și deținut ilegal timp de 13 zile (vezi secțiunea 1.b.). O "judecătorie" din Transnistria din Camenca, a refuzat de două ori mandatele de arestare ale lui Mamontov solicitate de către "autoritățile" Transnistrene pentru un presupus furt în 2015, iar miliția locală l-a arestat pe Mamontov pentru a treia oară pentru huliganism. Mamontov a evadat și a trecut Nistrul în înot pe teritoriul controlat de autoritățile guvernamentale, după ce a fost eliberat pentru a treia oară prin hotărârea "instanței". Mamontov a fost anterior răpit de pe teritoriul controlat de autoritățile guvernamentale în 2015 și bătut de miliția locală transnistreană. Arestul lui Mamontov a survenit la două săptămâni după ce unul dintre agresori, "ofițerul" de miliție Andrei Samonii, a fost condamnat în luna august de către instanțele judecătorești din r. Moldova pentru răpire și tortură și condamnat la 15 ani de închisoare. ONG-ul Promo-LEX din domeniul drepturilor omului a relatat că arestul arbitrar al lui Mamontov a avut drept scop, fie ca răzbunarea pentru că Samonii a fost pus în închisoare sau pentru a facilita un posibil schimb de deținuți cu Samonii.

La 6 octombrie, "securitatea de stat" transnistreană ("MGB") a răpit un ofițer de poliție moldovean, Andrei Amarfi, de la domiciliul său din raionul Camenca, pe teritoriul controlat de separatiști. Pe 7 și 8 octombrie, alte trei cetățeni Moldoveni care locuiau în Camenca—Alexandru Puris, Adrian Glijin, și Stanislav Minzarari—au fost răpiți de "MGB." "Autoritățile" transnistrene i-a învinuit ulterior pe cei patru de spionaj și înaltă trădare. Amarfi a fost polițistul moldovean trimis în 2015 să-i recupereze pe Mamontov și soția sa de la separatiști după ce au fost răpiți și torturați. Puris, angajat al Agenției Servicii Publice din Moldova, a procesat în ianuarie cererea lui Andrei Samonii pentru obținerea pașaportului moldovenesc și a anunțat poliția moldovenească despre prezența sa pe teritoriul controlat de autoritățile guvernamentale, ceea ce a dus la arestarea acestuia. Atât Amarfi cât și Puris au depus declarații în cadrul procesului de judecată privind răpirea și torturarea lui Samonii. Pe 8 octombrie, după o convorbire telefonică între Președintele Dodon și "liderul" Transnistrean Krasnoselsky, "autoritățile" separatiste au anunțat că Amarfi și Puris fost eliberați din detenția preventivă, dar nu le-a fost permis să părăsească regiunea în timp ce învinuirile au rămas pendinte. Glijin și Minzarari au rămas în arest din noiembrie. "Autoritățile" separatiste, au recunoscut că arestările au fost legate de condamnarea și încarcerarea lui Samonii și au sugerat că cei "Patru de la Camenca" ar putea fi eliberați dacă Samonii ar fi returnat pe teritoriul controlat de separatiști.

Detenția preventivă: Legislația permite detenția preventivă până la 30 de zile. Instanțele pot prelungi detenția preventivă la demersul procurorilor, prezentată la sfârșitul fiecărei perioade de 30 de zile, pentru cel mult 12 luni, în funcție de gravitatea învinuirilor. Detenția preventivă cu durată de mai multe luni până la un an a fost o situație frecventă. În conformitate cu recomandările Ombudsmanului și ca măsură preventivă Covid-19, Procuratura Generală a decis la 19 martie că detenția preventivă poate fi solicitată doar în circumstanțe ieșite din comun. Ca urmare, numărul preveniților a scăzut pe perioada stării de urgență și a stării de sănătate publică.

E. NERESPECTAREA DREPTULUI LA UN PROCES PUBLIC ECHITABIL

Deși legea prevede un sistem judiciar independent, cazurile în care oficialii guvernamentali nu respectă independența justiției rămân o problemă. Crearea unui sistem electronic de management a cazurilor a sporit transparența în ce privește atribuirea cauzelor judecătorilor. Cu toate acestea, justiția selectivă a continuat să fie o problemă, iar avocații s-au plâns pe încălcarea drepturilor inculpaților la un proces public echitabil.

Într-un raport din septembrie care analizează hotărârile CEDO împotriva Moldovei de la aderarea țării la Convenția Europeană a Drepturilor Omului în 1997, CRJM a constatat că nerespectarea dreptului la un proces echitabil a fost cea mai frecventă încălcare a drepturilor omului raportată către Curte (200 din 616 încălcări ale drepturilor omului).

Limitările privind accesul la informații pe portalul unic al instanțelor naționale de judecată, elaborat de către Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești din cadrul Ministerului Justiției au cauzat nemulțumiri în rândul reprezentanților presei și ONG-urilor. Societatea civilă și jurnaliștii s-au plâns că, dată fiind lipsa opțiunii de căutare, nu au putut găsi numele persoanelor implicate în dosare de judecată și nici nu au putut determina cine a judecat sau efectuat urmărirea penală într-un anumit dosar. Instanțele au restricționat accesul publicului la o hotărâre definitivă emisă într-un caz de rezonanță care a implicat un fost șef al serviciului de informații și securitate din motive de securitate națională.

PROCEDURI DE JUDECATĂ

Constituția prevede dreptul la un proces echitabil și public. Deși legea presupune prevede prezumția de nevinovăție a inculpaților în cauzele penale, remarcile judecătorilor au pus în pericol ocazional prezumția de nevinovăție.

Inculpații au dreptul de a fi informați cu promptitudine și în detaliu cu privire la învinuirile aduse împotriva lor și de a avea parte de un proces echitabil și public, fără tergiversări nejustificate. Inculpații au dreptul la avocat, au dreptul să participe la proces, să confrunte martorii și să prezinte dovezi. Legea impune autoritățile să asigure avocat inculpaților nevoiași. Practica de numire a avocaților temporari, fără a li se permite să se pregătească în mod corespunzător, a subminat dreptul la asistență juridică. Inculpații pot solicita amânarea ședinței dacă avocații au nevoie de timp suplimentar pentru pregătire. Traducerea este asigurată la cerere, și a fost, în general, disponibilă. Ședințele de judecată pot fi amânate dacă este nevoie de mai mult timp pentru a găsi traducători pentru anumite limbi mai puțin întrebuintate. Inculpații pot refuza furnizare de dovezi împotriva lor, cu excepția cazului în care se declară vinovați și recunoașterea vinovăției este examinată și aprobată de judecător. Legea prevede dreptul de recurs la o instanță superioară celei care a pronunțat condamnarea, pe chestiuni de fapt și de drept.

ONG-urile din domeniul justiției au menționat că instanțele au amânat în mod repetat ședințele fără justificare în cazurile de rezonanță. Într-o situație, audierile privind recursul penal al lui Ilan Shor, liderul Partidului Șor, deputat în Parlament și primar de Orhei, au fost amânate pe tot parcursul anului.

În Transnistria, "autoritățile" au ignorat procedurile cu privire la un proces echitabil și au refuzat inculpaților dreptul la un proces echitabil. Avocații din Transnistria au raportat că "autoritățile" au refuzat în mod regulat persoanelor învinute dreptul la un avocat la alegere și că procesele de judecată au fost adesea ținute în secret fără a face publice învinuirile.

DEȚINUȚII ȘI PREVENIȚII POLITICI

Au fost raportate numeroase presupuse cauze penale motivate politic, inițiate de fostul Partid Democrat din Moldova. Multe dintre cazuri au fost inițiate împotriva rivalilor politici ai fostului lider de partid, Vlad Plahotniuc, iar unii procurori au raportat că au fost presați să urmărească cazurile de corupție, de spălare de bani și fraudă împotriva anumitor persoane în mod selectiv, în timp ce ignorau sau renunțau la învinuiri împotriva altora care erau conectați direct la rețeaua lui Plahotniuc. Cazurile multor dintre cei implicați în aceste dosare politice au evoluat mai repede decât cazurile altora din sistemul de justiție. În plus, mulți dintre cei supuși arestării preventive au fost deținuți în Penitenciarul nr.13 din Chișinău, care era cunoscut pentru condițiile precare și violența dintre deținuți. La 27 octombrie, Procuratura Generală a anunțat că a închis 19 din cele 38 presupuse cazuri motivate politic. Procuratura Generală a continuat să investigheze restul celor 19 cazuri pe parcursul anului.

În Transnistria au existat rapoarte cu privire la mai mulți preveniți politici deținuți pe parcursul anului, mulți dintre ei fiind deținuți pentru exercitarea libertății de exprimare sau pentru criticarea autorităților de facto. Oleg Horjan, liderul Partidului Comunist și fost unic membru al opoziției din "Sovietul Suprem" ("Parlamentul") din Transnistria, a continuat să execute o pedeapsă de patru ani și jumătate în Penitenciarul Hlinaia pentru învinuiri de agresiune și pentru "insultarea" autorităților de facto. Avocații pentru drepturile omului și ONG-urile au catalogat învinuirile drept motivate politic. Avocații și familia lui Horjan au susținut că acesta a fost supus abuzului în detenție. "Autoritățile" transnistrene au refuzat accesul Ombudsmanului moldovean în locul de detenție a acestuia. La începutul lunii August, Horjan a intrat în greva foamei pentru a protesta împotriva restricțiilor impuse de administrația penitenciarului Hlinaia, inclusiv izolarea și refuzul vizitelor, poștei sau altor comunicări externe și materialelor de lectură. Potrivit surselor, el a fost internat la spitalul penitenciarului pe 10 septembrie, după ce starea sa de sănătate s-a deteriorat rapid, iar pe 15 septembrie a fost transferat în stare gravă la Spitalul Veteranilor din Tiraspol. Horjan a fost întors în închisoare după ce și-a încheiat greva foamei pe 23 septembrie.

Tatiana Belova și soțul ei, Serghei Mirovici, au fost arestați în August 2019 pentru insultarea "liderului" transnistrean Vadim Krasnoselski pe rețelele de socializare. "Autoritățile" transnistrene au ținut în secret arestul, detenția preventivă și procesul lui Belova și Mirovici. În martie, Belova și Mirovici au fost condamnați la trei ani de închisoare într-un proces care nu a fost făcut public, fără un avocat al apărării. Pe 14 iulie, Belova a fost eliberată în urma "admiterii vinovăției", a unei cererii de clemență și promisiunii de a se abține de la orice activitate politică. Activiștii pentru drepturile omului au afirmat că ea a fost impusă să înfăptuiască aceste acțiuni. Mirovici a rămas încarcerat și se pare că a intrat în greva foamei începând cu 10 septembrie.

PROCEDURI JUDICIARE CIVILE ȘI MĂSURI DE REMEDIERE

Legea permite cetățenilor să solicite despăgubiri în instanțele civile pentru încălcarea drepturilor omului. Conform Constituției, Guvernul poartă răspundere atunci când autoritățile încalcă drepturile

unei persoane prin mijloace administrative, când nu răspund în timp util la o cerere sau comit erori în timpul urmăririi penale Hotărârile judecătorești emise în astfel de cazuri au de multe ori o valoare redusă și nu sunt executate După epuizarea tuturor căilor de atac naționale, persoanele fizice pot face recurs în cazuri de pretinse încălcări a drepturilor omului comise de către autorități, drepturi prevăzute de Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Cetățenii care au epuizat toate căile de atac disponibile pe plan național pot, de asemenea, să prezinte o comunicare scrisă Comitetului ONU pentru Drepturile Omului. Din iulie, au fost 1,096 cereri depuse împotriva statului, pendinte în fața CtEDO.

Deși autoritățile au declarat o politică de toleranță zero față de tortură, pretinsele victime ale torturii nu au avut întotdeauna acces la remedii judiciare civile efective, în special în cazurile care implică maltratarea în instituțiile penale.

Legea cu privire la mediere stabilește un mecanism alternativ de soluționare voluntară a cauzelor civile și penale și stabilește reguli pentru mediatorii profesioniști. Potrivit legii, un Consiliu de mediere format din nouă membri, selectat de Ministrul Justiției, coordonează activitatea mediatorilor.

RESTITUIREA PROPRIETATII

Țara a aprobat Declarația de la Terezin, precum și Ghidurile și Bunele Practici. Deși legea prevede restituirea proprietăților confiscate în timpul “regimurilor totalitare care au controlat teritoriul moldovenesc între 1917 și 1992 și persoanelor supuse represiunilor politice pe motive politice, naționale, religioase, sau sociale”, legea nu se aplică asupra bunurilor comunale sau proprietăților religioase confiscate de la grupuri minoritare. Legea se referă în mod specific la restituirea proprietății private victimelor regimului sovietic. Guvernul nu a adoptat nicio lege privind restituirea proprietății comunale și nici nu a făcut progrese în soluționarea revendicărilor din epoca Holocaustului, inclusiv pentru cetățenii străini.

Un raport din 2010 publicat de Comisia Statelor Unite pentru conservarea patrimoniului american în străinătate a catalogat 100 de proprietăți comunale evreiești din Moldova, inclusiv cimitire, monumente, case, spitale, colegii și alte clădiri, majoritatea nefiind deținute sau controlate de comunitatea evreiască a țării. În timp ce câteva proprietăți, cum ar fi Sinagoga “Agudath Israel” din Chișinău și Sinagoga din Cahul din orasul Cahul, au fost returnate Comunității Evreiești de către stat, în majoritatea cazurilor organizațiile evreiești au fost nevoite să cumpere sau să închirieze proprietăți comunale și religioase de la autorități pentru a redobândi posesia. Proprietățile achiziționate includ Sinagoga de lemn (sau Lemnaria) și Sinagoga rabinului Tsirelson și Yeshiva, ambele din Chișinău.

Biserica Ortodoxă din Moldova (BOM), subordonată Bisericii Ortodoxe Ruse, și Mitropolia Basarabiei (MB), subordonată Bisericii Ortodoxe Române, au fost implicate în litigii privind deținerea jurisdicției asupra circa 718 biserici, mănăstiri și monumente desemnate de către guvern ca patrimoniu național, dintre care cele mai multe se află în jurisdicția BOM în temeiul unui acord încheiat în 2007 între biserică și guvern. MB de asemenea acționat în judecată Guvernul pentru a anula acordul din 2007.

Episcopia Romano - Catolică de Chișinău a înaintat la CEDO o cerere de restituire a bunurilor unei școli catolice confiscate de autoritățile sovietice, care acum face parte din complexul de clădiri ale Președinției moldovenești. Episcopia Catolică de Chișinău și Guvernul au convenit să încheie un acord amiabil în fața CEDO, dar nu au ajuns la un acord privind transferul unei proprietăți alternative de stat către episcopie ca restituire.

Comunitatea Luterană a țării a solicitat în repetate rânduri guvernului compensarea prin terenuri deținute de stat drept restituire pentru terenul unde se afla fosta Biserică Luterană Sfântul Nicolae din Centrul Chișinăului. Biserica a fost confiscată de autoritățile sovietice în 1944 și demolată în 1962. Clădirea Președinției ocupă acum locul fostei Biserici.

Pentru mai multe informații despre restituirea proprietăților din perioada Holocaustului și aspectele conexe, vă rugăm să consultați raportul Departamentului de Stat privind Legea cu privire la justiția pentru victimele necompensate în prezent (JUST) către Congres, publicat pe 29 iulie 2020 pe <https://www.state.gov/reports/just-act-report-to-congress>.

F. IMIXTIUNI ARBITRARE SAU ILEGALE ÎN VIAȚA PRIVATĂ, FAMILIE, DOMICILIU SAU ÎN CORESPONDENȚĂ

Constituția interzice imixtiunile arbitrare în viața privată, familie, domiciliu sau corespondență, cu excepția cazurilor când acest lucru este necesar pentru asigurarea securității statului, bunăstării economice sau ordinii publice, sau pentru prevenirea de infracțiuni. Autoritățile adesea nu au respectat aceste interdicții. Practicile de interceptare și supraveghere au continuat pe parcursul anului, deși se pare că au fost mai puține cazuri de supraveghere motivată politic decât în timpul guvernării exercitate de Partidului Democrat din Moldova.

Numărul sesizărilor de interceptare ilegală a telefoanelor liderilor politici; supraveghere; amenințări împotriva membrilor familiei și intimidarea reprezentanților regionali ai partidelor de opoziție a crescut în cursul anului și s-au intensificat mai aproape de perioada de desfășurare a alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie. În septembrie 2019, procurorul general interimar a anunțat începerea urmăririi penale împotriva a patru angajați ai Ministerului de Interne, trei procurori și patru judecători de către Procuratura Anticorupție pentru interceptarea convorbirilor între politicieni, activiști ai societății civile și jurnaliști, în perioada 2017-2019. Investigațiile au continuat de la sfârșitul anului. În luna iulie, un grup de cinci persoane care au fost supravegheate în 2019, inclusiv doi lideri ai societății civile, un membru al unui partid politic de opoziție și doi jurnaliști, au expediat o plângere la CEDO, invocând interceptarea ilegală și supravegherea de către autorități în 2019. Partidele de opoziție au raportat utilizarea nesancționată a datelor personale ale cetățenilor aflați în străinătate în timpul înregistrării preliminare a alegătorilor pentru alegerile prezidențiale din 1 noiembrie.

Secțiunea 2. Respectarea libertăților civile, inclusiv:

A. LIBERTATEA DE EXPRESIE, INCLUSIV LIBERTATEA PRESEI

Legea prevede libertatea de exprimare și permite persoanelor să critice autoritățile sau să discute chestiuni de interes public general. Restricțiile se aplică numai în cazurile în care o astfel de discuție

reprezintă o amenințare la adresa securității naționale, integrității teritoriale, ordinii publice sau siguranței. Cu toate acestea, au existat acuzații conform cărora autoritățile nu au respectat întotdeauna libertatea de exprimare a presei. Jurnaliștii au fost supuși hărțuirii, intimidării și proceselor frecvente de judecată. Concentrarea proprietății asupra instituțiilor principale mass-media în mâinile câtorva figuri politice și oligarhii, au limitat și mai mult independența presei.

Libertatea de exprimare: În Transnistria, la 20 martie a fost aprobată Strategia *pentru combaterea extremismului pentru perioada 2020-2026*, care oferă "autorităților" noi instrumente represive pentru a reduce la tăcere disidența și a îngrădi în continuare libertatea de exprimare, completând "legea" existentă din 2007 privind combaterea activităților extremiste. Au existat cel puțin cinci persoane care s-au confruntat cu acuzații în conformitate cu legea "antiextremism" pentru critici publice aduse la adresa "autorităților" de facto pe parcursul anului.

Larisa Calic, scriitoare din Transnistria, a fost învinuită de extremism după ce a publicat o carte despre hărțuirea violentă și corupția în "armata" transnistreană. Calic a fugit din Transnistria și s-a ascuns. Alexandr Samonii, membru al "Consiliului municipal" de la Tiraspol din partea Partidului Comunist de opoziție, este cercetat din 2 iunie pentru extremism în baza postărilor pe rețelele de socializare în care a criticat regimul de guvernământ din Transnistria. Samonii a fugit din Transnistria și rămâne ascuns. Persoane precum Oleg Horjan, Tatiana Belova și Serghei Mirovici (vezi secțiunea 1.e., deținuți și prizonieri politici) au fost condamnați la închisoare pentru critica adusă "autorităților" prin "insultarea unui funcționar public", o acțiune care este interzisă în conformitate cu "Codul penal" al regiunii.

Libertatea presei și a instituțiilor mass media, inclusiv a presei online: potrivit presei, ONG-urilor și observatorilor internaționali, mass-media independentă a fost activă și a exprimat o pluralitate de opinii, dar a fost adesea marginalizată de instituțiile de presă mai mari, deținute sau controlate de câțiva politicieni și oligarhi. Instituțiile mass-media mari au pus presiune pe cele mai mici, inclusiv prin înțelegeri secrete pentru a împiedica agențiile de publicitate să cumpere spațiu publicitar de la cei mai mici, ceea ce i-a adus pe unii la un pas de închidere. Jurnaliștii proeminenți au părăsit instituțiile media importante achiziționate de oligarhi. Propaganda internă și externă, și manipularea, concentrarea proprietății asupra mass-media în mâinile unor politicieni și oligarhi, concurența neloială pe piața publicității televizate și independența limitată a autorității de reglementare a audiovizualului, Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA), au fost printre problemele majore care au restricționat spațiul media independent.

Oligarhii au supravegheat îndeaproape conținutul și au menținut controlul editorial asupra reportajelor efectuate de instituțiile media pe care le dețineau sau le controlau. Canalele de știri rusești retransmise în țară au continuat să difuzeze propaganda și au prezentat informații distorsionate despre evenimentele regionale și internaționale.

Instituțiile media care îl susțin pe Președintele Dodon și Partidul Socialiștilor din Republica Moldova și-au extins dominația pe piața mass-media, înlocuindu-l pe fostul lider al Partidului Democrat din Moldova, Vlad Plahotniuc care a deținut cele mai mari proprietăți media.

Pe 24 Martie, în perioada stării de urgență care a fost declarată ca răspuns la pandemia COVID-19, CCA a emis o hotărâre care interzicea critica în adresa autorităților privind răspunsul acestora la pandemie sau raportarea informațiilor care contraziceau declarațiile oficiale ale guvernului sau ale Organizației Mondiale a Sănătății. CCA a anulat ordinul pe 26 martie după protestele publice din partea ONG-urilor, partidelor de opoziție și misiunilor diplomatice.

La 9 iulie, Parlamentul a aprobat numirea a trei noi membri CCA, deputații din opoziție susținând că procesul de selecție nu a fost transparent sau incluziv.

ONG-urile independente de presă și instituțiile de supraveghere au acuzat CCA și radiodifuzorul public, Teleradio Moldova, de părtinire față de partidul de la guvernământ. De asemenea, ONG-urile au menționat că autoritățile au discriminat instituțiile media care nu erau afiliate Președintelui Dodon sau Partidului Socialiștilor, refuzându-le accesul la înalți funcționari pentru a lua interviuri.

La 26 octombrie, CCA a sancționat TV8 cu o amendă de 7.000 de lei (aproximativ 400 de dolari) pentru "nerespectarea principiului de imparțialitate în cadrul emisiunii "Politica Nataliei Morari"." CCA a decis că emisiunea nu a menținut imparțialitatea și echilibrul de opinie atunci când unul dintre invitații emisiunii, avocatul Ștefan Gligor, a declarat că există riscuri de fraudă electorală la viitoarele alegeri prezidențiale din 1 noiembrie. CCA a declarat că TV8 nu a oferit timp de antenă pentru păreri opuse. Reprezentanții TV8 au declarat că postul a asigurat echilibrul de opinie pe tot parcursul emisiunii și nu a limitat dreptul la libertatea de exprimare. TV8 a caracterizat acțiunea CCA drept o încercare de a reduce la tăcere discuțiile mediatice despre posibile fraude electorale și "un atac la libertatea de exprimare." La 31 octombrie, Curtea de Apel Chișinău a anulat amenda CCA și a decis că TV8 nu a încălcat cerința privind echilibrul de opinie. La 1 noiembrie, Curtea Supremă de Justiție a confirmat hotărârea Curții de Apel de anulare a amenzii.

Libertatea presei în Transnistria controlată de separatiști a rămas o preocupare, în pofida declarațiilor "autorităților" locale că vor promova concurența și libertatea presei. Pe parcursul anului, Freedom House a calificat gradul de libertate a presei în regiunea transnistreană drept „neliberă” Posturile de televiziune și posturile de radio din Transnistria sunt reglementate de "serviciul mass-media de stat" și "serviciul de telecomunicații de stat." "Serviciul mass-media de stat" supraveghează "mass-media de stat" și politica "de stat" în sectorul Informațional.

Două organizații controlează piața mass-media din Transnistria: "Agenția Publică pentru Telecomunicații", care controlează agențiile informaționale oficiale de știri, ziarele, și unul dintre cele două cele mai populare canale de televiziune; și Sheriff Holding, un conglomerat cu influență considerabilă în "Sovietul Suprem" din regiunea Transnistreană

Violență și hărțuire: Au existat rapoarte referitoare la lideri din guvern și lideri politici care obstrucționează libertatea presei prin restrângerea capacității mass-media de a difuza evenimentele. Jurnaliștii au fost supuși hărțuirii, intimidării și proceselor frecvente de judecată. Jurnalistele de sex feminin, au fost supuse intimidării în mod special. Pe 20 mai, echipei portalului *Nordnews.md* i-a fost refuzat accesul în sediul Consiliului raional Drochia, unde Președintele Dodon s-a întâlnit cu reprezentanții autorităților publice locale. Angajații Serviciului Protecție și Pază de stat (SPPS) au interzis, de asemenea, filmarea coloanei prezidențiale.

Pe 18 Mai, jurnalista Natalia Cebotari a fost amendată cu 2.400 de lei (aproximativ 140 de dolari) de către poliție pentru pretinsa defăimare pe parcursul prezentării condițiilor de muncă abuzive și nesănătoase la o fabrică de textile din orașul Ceadâr-Lunga, care de asemenea, a încălcat cerințele de siguranță COVID-19. Ea a fost învinuită numai după ce directorul fabricii a depus o plângere la poliția locală. Comunitatea mass-media a condamnat măsura ca imixtiune în libertatea mass-media.

Au existat, de asemenea, relatări ale oficialilor guvernamentali care au inițiat procese împotriva instituțiilor media pentru jurnalismul de investigație privind acuzațiile de corupție și bunurile personale ale oficialilor.

În ianuarie, Procurorul General Adjunct Ruslan Popov a intentat un proces de defăimare împotriva Centrului de Jurnalism Independent ca răspuns la două rapoarte de investigație care îl implicau în corupție.

În luna mai, *Ziarul de Gardă* a fost țintit într-un proces de defăimare de către Președintele Igor Dodon ca răspuns la o anchetă care a dezvăluit averea și bunurile sale. A doua audiere a fost programată pentru luna septembrie, dar nu a avut loc din cauza refuzului lui Dodon de a participa. Audierea a fost amânată pentru noiembrie.

Cenzura sau restricționarea conținutului: în multe cazuri, jurnaliștii au practicat autocenzura pentru a evita conflictele cu sponsorii sau proprietarii instituțiilor media, dintre care mulți sunt politicieni sau oligarhi afiliați partidelor politice.

Jurnaliștii și-au exprimat îngrijorarea cu privire la faptul că o lege privind protecția datelor cu caracter personal a restricționat accesul jurnaliștilor la informații. În plus, jurnaliștii de investigație s-au plâns pe problemele privind accesarea site-urilor web ale persoanelor juridice. Jurnaliștii au menționat, de asemenea, că o decizie a Comisiei pentru Situații de Urgență din 18 martie de a prelungi termenul pentru autorități să răspundă solicitărilor de informații publice de la 15 zile la 45 de zile în timpul stării de urgență, a subminat dreptul publicului la accesul la informații.

În Transnistria jurnaliștii practica în mod similar autocenzura și evitau să critice obiectivul separatiștilor privind independența sau "politica lor externă" pentru a evita represaliile "oficiale".

Legile privind defăimarea / calomnierea: defăimarea și calomnia sunt pedepsite cu amendă, serviciu în folosul comunității, interzicerea de a deține anumite funcții publice pentru o perioadă de câteva luni sau o combinație a acestor pedepse. Defăimarea nu este o crimă, dar persoanelor și organizațiilor le pot fi intentate procese civile pentru defăimare. Unele ziare au practicat autocenzura și au evitat problemele controversate din cauza temerilor că oficialii guvernamentali și alte persoane publice ar putea folosi învinuirile de calomnie sau defăimare pentru a recurge la represalii împotriva știrilor critice (vezi cazul Natalia Cebotari la capitolul violență și hărțuire, mai sus).

Astfel cum a fost modificată în martie 2019, legea "din Transnistria incriminează insultele publice ale" liderului " regiunii, care pot fi pedepsite cu amendă sau până la cinci ani de închisoare.

Pe 7 aprilie, instituțiile de "aplicare a legii" din Transnistria au arestat-o pe Irina Vasilachi, o activistă civică și politiciană de opoziție, după ce l-a acuzat pe Igor Nebeigolova, un aliat apropiat al fostului "lider" transnistrean, Igor Smirnov, de corupției și activitate infracțională pe canalul de YouTube, unde a postat videoclipuri critice în adresa conducerii Transnistriei și asociaților acesteia. Vasilachi a fost găsită vinovată de calomnie și a fost amendată cu echivalentul a 170 de dolari. Irina Vasilachi a fugit din regiune la Chișinău împreună cu copiii săi la 20 decembrie, temându-se de arestare într-un dosar penal deschis împotriva ei în Transnistria, fiind acuzată de folosirea forței împotriva forțelor de ordine transnistrene pe 7 aprilie. Tatiana Belova și Serghei Mirovici au fost arestați în mod similar și au primit pedepse de trei ani de închisoare pentru "insultarea" online a "liderului" transnistrean (vezi și Secțiunea 1.e., Prizonieri și deținuți politici).

LIBERTATEA INTERNETULUI

Guvernarea a restricționat sau perturbat accesul la internet și a cenzurat conținutul online; însă nu au existat rapoarte credibile că autoritățile ar fi monitorizat comunicarea privată online fără aprobarea legală corespunzătoare.

Pe 20 martie, Serviciul de Informații și Securitate, a blocat 52 de portaluri de știri online pe durata unei perioade de 60 de zile a stării de urgență, susținând că site-urile răspândesc "știri false" despre pandemia COVID-19.

În Transnistria, agenția pentru serviciile de telecomunicații a cerut celui de al doilea cel mai mare furnizor de servicii de internet (ISP), Linkservice în Transnistria, care operează în Bender/Tighina, să-și înceteze activitatea pe 12 ianuarie, ca urmare a încălcării "reglementărilor" PSI ale regiunii. Pe 28 aprilie, "curtea de apel" a permis Linkservice să își continue operațiunile pe tot parcursul stării de urgență COVID-19 din regiune. Utilizatorii de Internet și societatea civilă din Transnistria au relatat că cel mai mare PSI din regiune, Inderdnestrcom, controlat de Sheriff, încearca să elimine concurenții de pe piața PSI din Transnistria.

LIBERTATEA ACADEMICĂ ȘI EVENIMENTE CULTURALE

Comisia Națională Extraordinară de Sănătate Publică a restricționat adunările publice și evenimentele culturale în perioada stării de urgență și stării de urgență în sănătate publică impusă din cauza pandemiei COVID-19. Nu au existat alte restricții oficiale privind libertatea academică sau evenimente culturale în afara restricțiilor impuse pe parcursul carantinei.

În Transnistria școlile cu grafie latină au continuat să fie subiectul unei dispute între guvern și "autoritățile" separatiste din Transnistria. Măsurile de carantină COVID-19 impuse de "autorități" au restricționat libera circulație a angajaților și studenților școlilor cu grafie latină dincolo de hotarul administrativ din martie până la 1 septembrie. Profesorii nu au putut traversa hotarul administrativ pentru a-și primi salariile de la autorități. Începând cu 1 septembrie, elevii și angajații din cadrul școlilor cu grafie latină au fost din nou lăsați să traverseze hotarul administrativ cu documente de identitate corespunzătoare.

B. LIBERTATEA DE ÎNTRUNIRE PAȘNICĂ ȘI DE ASOCIERE

Guvernul a limitat libertățile de întrunire pașnică și de asociere; autoritățile au impus restricții suplimentare în timpul stării de urgență declarate ca răspuns la pandemia COVID-19.

LIBERTATEA DE ÎNTRUNIRE PAȘNICĂ

Legea prevede libertatea de întrunire. Deși guvernarea a respectat de obicei acest drept, au existat mai multe excepții.

La 16 iulie, un grup de veterani ai conflictului transnistrean din 1992 au protestat împotriva faptului că guvernarea nu a îmbunătățit serviciile oferite veteranilor. Poliția nu a permis protestatarilor să

ridice corturi în fața clădirii Parlamentului, ceea ce a dus la altercații între forțele de ordine și protestatari. Societatea civilă și opoziția au susținut că forțele speciale de intervenție ale poliției au dispersat violent protestatarii și au folosit în mod disproporționat metode de dispersare a mulțimii, cum ar fi bastoane, pistolul cu electroșocuri cu acționare la distanță și gazul lacrimogen. Mai mulți protestatari au fost arestați pentru că ar fi atacat poliția, iar un deputat de opoziție a susținut că a asistat la o bătaie a forțelor de poliție a unui protestatar. ONG-urile pentru drepturile omului au condamnat acțiunile poliției împotriva protestatarilor, numindu-le "disproporționate și nejustificate."

De asemenea, guvernarea a interzis adunările publice în timpul stării de urgență, dar a permis adunări de până la 50 de persoane în timpul stărilor de urgență în sănătate publică ulterioare, cu condiția respectării de către participanți a distanței sociale. "Autoritățile" din Transnistria au continuat să restrângă libertatea de întrunire și, în general, au refuzat acordarea autorizărilor pentru proteste publice.

"Autoritățile" din Transnistria au continuat să restrângă libertatea de întrunire și, în general, au refuzat acordarea autorizărilor pentru proteste publice.

Ghenadie Ciorba, activist al societății civile și opozant al regimului transnistrean, a fost acuzat de extremism pentru organizarea unui protest pe 2 iulie pe Podul Râbnița-Rezina împotriva restricțiilor de călătorie impuse de "autoritățile" transnistrene sub pretextul combaterii pandemiei COVID-19. El a rămas în detenție preventivă până la sfârșitul anului. Alți nouă protestatari au primit amenzi administrative.

LIBERTATEA DE ASOCIERE

Constituția prevede libertatea de asociere și stipulează că cetățenii sunt liberi să formeze partide și alte organizații sociale și politice, și guvernarea a respectat, în general, acest drept. Legea interzice organizațiile care „militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept, a suveranității și independenței, integrității teritoriale” a țării

În Transnistria "autoritățile" separatiste au restricționat dur libertatea de asociere, acordând acest drept doar persoanelor pe care le-au recunoscut drept "cetățeni" ai regiunii. Toate activitățile trebuiau coordonate cu "autoritățile" locale; grupurile care nu s-au conformat s-au confruntat cu acuzații penale și hărțuire din partea "forțelor de securitate". "Autoritățile" au interzis strict organizațiile care favorizează reintegrarea teritorială a țării și au urmărit penal mai multe persoane pentru organizarea sau conducerea unui grup extremist-acuzații care înseamnă o pedeapsă de până la 10 ani de închisoare.

C. LIBERTATEA RELIGIOASĂ

A se vedea: Departamentul de Stat *International Religious Freedom Report* at <https://www.state.gov/religiousfreedomreport/>.

D. LIBERTATEA DE CIRCULAȚIE

Legislația prevede libertatea circulației interne, călătoriilor în străinătate, emigrării și repatrierii, și în linii generale guvernul a respectat aceste drepturi, cu câteva excepții. Din cauza pandemiei COVID-19, guvernul a restricționat călătoriile în străinătate și a închis sau închis parțial frontierele internaționale cu țările vecine.

În Transnistria "autoritățile" au continuat să restricționeze călătoriile spre și dinspre regiune și au impus restricții suplimentare de călătorie pe parcursul anului, invocând îngrijorări cu privire la pandemia COVID-19.

Circulația în interiorul țării: "autoritățile" Transnistrene au continuat să impună restricții de călătorie spre și din regiune și au instalat 37 (mai târziu reduse la 11) puncte de control ilegale, în Zona de Securitate din Valea Nistrului, fără permisiunea Comisiei Unificate de Control, sub pretextul răspunsului la pandemia COVID-19. Circulația prin punctele de control separatiste a fost supusă aprobării prealabile din partea "Centrului de criză COVID-19" transnistrean, condus de "ministrul de Interne" transnistrean, Ruslan Mova. Guvernul Republicii Moldova, ONG-urile pentru drepturile omului din Moldova și locuitorii din Transnistria au condamnat restricțiile de circulație ca fiind abuzive și o încălcare a drepturilor omului.

Călătorii în străinătate: Deși, în general, cetățenii pot pleca și se pot întoarce în țară în mod nestingherit, au existat unele limitări privind emigrarea și restricțiile de călătorie legate de COVID-19. Înainte de a emigra legea impune persoanelor fizice să achite toate obligațiile financiare restante către alte persoane sau persoane juridice. Guvernul nu a aplicat cu strictețe această cerință. Legea prevede, de asemenea, că rudele apropiate care sunt dependente financiar de un potențial emigrant trebuie să-și dea acordul înainte ca emigrantul potențial să poată pleca din țară. Autoritățile nu au aplicat această prevedere.

Din cauza pandemiei COVID-19, granițele țării cu Ucraina și România au rămas închise sau parțial închise pentru cea mai mare parte a anului. Cetățenilor Republicii Moldova și rezidenților permanenți, diplomaților acreditați, și celor cu călătorii aprobate din timp le-a fost permis să intre în țară în timpul stării de urgență și nu au existat restricții privind plecarea din țară.

E. STATUTUL ȘI TRATAMENTUL PERSOANELOR STRĂMUTATE INTERN

Legea nu definește conceptul de persoane strămutate intern (PSI), iar autoritățile nu raportează date oficiale privind PSI.

Cu toate acestea, ONG-urile precum Promo-LEX și un raport al Consiliului norvegian pentru refugiați din 2004 au estimat că aproximativ 130.000 de persoane au fost strămutate de conflictul din Transnistria din 1992, aproximativ 51.000 dintre acestea locuind pe teritoriul controlat de autoritățile guvernamentale. PSI pot include victime ale strămutării forțate de către "autoritățile" transnistrene, foști combatanți și persoane care au părăsit regiunea controlată de separatiști din motive politice.

"Autoritățile" transnistrene le-au interzis accesul în regiune veteranilor moldoveni ai conflictului transnistrean din 1992. Biroul politici de reintegrare din Moldova a remarcat trei cazuri pe

parcursul anului în care "autoritățile" separatiste au emis ordine de expulzare de trei ani pentru veteranii ai căror domiciliu permanent se afla pe teritoriul controlat de separatiști.

F. PROTECȚIA REFUGIAȚILOR

Guvernul a cooperat cu Oficiul Înaltului Comisar al ONU pentru Refugiați (UNHCR) și alte organizații umanitare pentru furnizarea protecției și asistenței refugiaților, refugiaților care se întorc, solicitanților de azil, apatrizilor și altor persoane de interes.

Returnarea: la 15 iulie, Filiala Buiucani a Judecătoriei Chișinău l-a găsit vinovat pe fostul director al Serviciului de informații și securitate Vasile Botnari de deportarea ilegală a șapte profesori turci (verdictul a fost sigilat până în septembrie). Profesorii au fost returnați cu forța în Turcia în 2018, unde au fost închiși. Instanța a dispus ca Botnari să plătească o amendă de 88.000 de lei (5.300 de dolari) și i s-a impus o interdicție de a ocupa funcții publice pe o perioadă de cinci ani. De asemenea, Botnari a fost obligat să ramburseze statului 125.000 de euro (150.000 de dolari) pentru prejudiciile aduse familiilor cadrelor didactice ca urmare a unei hotărâri CEDO din 2019 prin care le-au fost încălcate drepturile omului. De asemenea, Botnari a fost obligat să achite suma de 348.432 lei (21.000 USD) pentru închirierea avionului folosit pentru deportare. Procurorii au cerut inițial o pedeapsă de trei ani de privare de libertate pentru Botnari, dar nu au atacat hotărârea Curții din 15 iulie. Partidele de opoziție au criticat sistemul judiciar pentru sentința neobișnuit de indulgentă și au cerut procurorilor să redeschidă ancheta. Urmărirea penală împotriva fostului șef adjunct al serviciului de informații și a șefului Biroului pentru Migrație și Azil a fost abandonată în cursul anului.

Legea prevede acordarea azilului sau a statutului de refugiat, iar guvernul a stabilit un sistem pentru asigurarea protecției refugiaților. Procesul de obținere a statutului formal de refugiat a fost lent, însă a fost desfășurat în conformitate cu standardele internaționale și europene. Autoritățile au emis buletine de identitate pentru refugiați valabile pe termen nelimitat; beneficiarii de protecție umanitară au primit documente de identificare valabile timp de trei ani; iar solicitanții de azil au primit buletine de identitate temporare. UNHCR a oferit sprijin financiar refugiaților. Un centru de cazare temporară administrat de Biroul de Migrație și Azil a fost disponibil pentru solicitanții de azil. În timpul pandemiei COVID-19, guvernul a oprit deportările solicitanților de azil, dar nu a prelungit oficial vizele. Legea nu permite solicitanților de azil șomeri să procure polițe de asigurare medicală, dar solicitanții de azil au avut oricum acces la asistență medicală în timpul pandemiei COVID-19.

Țara de origine/tranzit sigură: țara are o politică de refuz prezumtiv a solicitanților de azil din Ucraina strămutați de conflictul armat din estul Ucrainei. Țara a acceptat anterior solicitanții de azil ucraineni, dar a stabilit că procedurile Ucrainei pentru protejarea și reinstalarea persoanelor strămutate intern a fost suficient. Majoritatea ucrainenilor strămutați au preferat să tranziteze Moldova, apoi să solicite azil în UE.

Protecție temporară: guvernul a oferit, de asemenea, protecție umanitară persoanelor care nu se pot califica drept refugiați și a oferit-o aproximativ 246 de persoane înregistrate în sistemul național de azil începând cu luna iulie.

G. APATRIZII

Potrivit UNHCR, în țară erau înregistrate 1899 de persoane apatride, dintre care 73% locuiau în Transnistria. Potrivit experților în imigrație, majoritatea persoanelor apatride aparține uneia din

două categorii: 1) foștilor cetățeni ai Uniunii Sovietice care au reședința în Republica Moldova, care nu sunt eligibili pentru cetățenia Republicii Moldova și nu dețin cetățenia altei țări; și 2) cetățenii Republicii Moldova care au renunțat la cetățenie, cu scopul de a dobândi o altă cetățenie și nu au notificat autoritățile moldovenești de oricare dobândire ulterioară a cetățeniei. Experții au apreciat că majoritatea persoanelor din a doua categorie, în special rezidenții din Transnistria, nu sunt de fapt apatrizi și au dobândit în cea mai mare parte cetățenia rusă sau o altă naționalitate. Au existat 7956 de cetățeni moldoveni care nu dețineau documente valabile pentru cetățenia moldovenească, dar care aveau pașapoarte sovietice avizate de Agenția Servicii Publice din Moldova, care servesc drept dovadă prima facie a cetățeniei. Au existat încă 1.547 de persoane cu statut de cetățenie nedeterminată.

Apatrizii și refugiații pot obține cetățenia prin naturalizare. Legea permite unui refugiat sau apatrid care a locuit legal în țară timp de opt ani să solicite cetățenie. Procesul de reunificare a familiei pentru refugiații naturalizați a fost împovărat. Guvernul a emis permise de ședere pentru o perioadă de până la un an pentru apatrizii care locuiesc temporar în țară, la un cost care varia de la aproximativ 400 la 1280 lei (\$23.40 la \$75) în funcție de ritmul serviciului, cu stabilirea unor prețuri mai mari pentru procesarea accelerată. Victimele traficului au primit permise de ședere gratuite.

Secțiunea 3. Libertatea de a participa la procesul politic

Legea oferă cetățenilor posibilitatea de a-și alege guvernarea în alegeri periodice libere și corecte, prin vot universal, direct, egal, secret și liber exprimat.

ALEGERILE ȘI PARTICIPAREA POLITICĂ

Alegerile recente: Alegerile prezidențiale au avut loc la 1 noiembrie, cu al doilea tur al alegerilor pe 15 noiembrie, în care fostul prim-ministru Maia Sandu l-a învins pe actualul președinte, Igor Dodon, cu 57,7% din voturi, devenind astfel prima femeie președinte a țării. Observatorii electorali ai Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa au remarcat în concluziile lor preliminare că libertățile fundamentale de întrunire și de expresie au fost întrunite, însă campania dezbinătoare și acoperirea mediatică polarizantă au împiedicat accesul alegătorilor la o informație de calitate. Observatorii electorali locali și internaționali au remarcat alte nereguli, inclusiv afirmații de transport ilegal în masă și cumpărarea voturilor alegătorilor din regiunea transnistreană. Alegerile parlamentare din februarie 2019 au întrunit majoritatea angajamentelor Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, Consiliului Europei și alte angajamente internaționale, deși observatorii au menționat acuzații de cumpărare a voturilor și abuzul resurselor administrative.

Din cauza provocărilor generate de pandemia COVID-19, biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR) a desfășurat o misiune limitată de observare a alegerilor, care a monitorizat în principal climatul campaniei, finanțarea campaniei și libertatea mass-media în perioada premergătoare alegerilor, având o prezență limitată și observând procedurile din ziua alegerilor. Observatorii locali au lucrat pentru a suplini în mare măsură acest gol. Observatorii internaționali și locali ai ODIHR și ONG-ul local Promo-LEX au lansat rapoarte preliminare pe 2 și 16 noiembrie, menționând că alegerile întrunesc în general libertățile fundamentale, iar rezultatele preliminare reflectă voința alegătorilor. Observatorii electorali locali și

internaționali au remarcat alte nereguli, inclusiv afirmații de transport ilegal în masă și cumpărarea voturilor alegătorilor din regiunea transnistreană.

Raportul pre-electoral al Rețelei Europene a Organizațiilor de Monitorizare a Alegerilor a constatat unele deficiențe și încălcări ale codului electoral, inclusiv: lipsa de transparență a legislației electorale, care a permis interpretări diferite ale legii; tactici de campanie negativă și utilizarea discursului de ură de către candidați; candidați care fac promisiuni electorale ce nu țin de competențele președintelui; și campania electorală ilegală pe parcursul procesului de colectare a semnăturilor pentru candidat.

La 15 martie, autoritățile au desfășurat alegeri parlamentare parțiale în circumscripția uninominală nr.38 din raionul Hîncești, după ce funcția de deputat a devenit vacantă. Partidele de opoziție și societatea civilă au criticat guvernul pentru desfășurarea alegerilor pe fundalul focarelor de COVID-19 în două sate. Pe 16 martie, un întreg sat a fost pus în carantină. Promo-LEX a raportat că procedurile corecte de vot au fost întrunite în general, doar că pandemia COVID-19 și lipsa unor măsuri clare de sănătate și siguranță au dus la o participare scăzută.

Partidele politice și participarea politică: partidele de opoziție au raportat mai puține incidente de intimidare și cauze penale motivate politic împotriva membrilor lor de către autorități. Aproximativ 20 de deputați ai Partidului Democrat din Moldova au părăsit formațiunea pentru a se alătura partidului Pro Moldova sau Partidului Șor pe fundalul acuzațiilor de luare de mită și intimidare. Parlamentarii Pro Moldova s-au plâns de presupuse intimidări, interceptări și supraveghere ilegală. Migrația politică a fost reluată în ajunul alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie. Cu câteva zile înainte de alegeri, cinci deputați Pro Moldova au anunțat părăsirea partidului și fuziunea cu fracțiunea parlamentară a Partidului Șor pentru a crea o nouă platformă "Pentru Moldova". La mijlocul lunii noiembrie, platforma "Pentru Moldova" era formată din 16 membri.

Mai multe presupuse dosare motivate politic împotriva membrilor Parlamentului și a liderilor partidelor politice au urmat pe tot parcursul anului. La 2 iulie, Procuratura Generală a lansat o anchetă penală în legătură cu plângerea deputatului Ștefan Gațcan, care susține că a fost răpit, amenințat și forțat să demisioneze din Parlament după ce a părăsit Partidul Socialiștilor de la guvernare pentru a se alătura Pro Moldova. După ce conform relatărilor a fugit din țară, Gațcan și-a retras plângerea penală și s-a întors în Parlament și în Partidul Socialiștilor.

Pe 13 Martie, Curtea Supremă de Justiție a dispus ca candidatul Partidului Șor, Vitalie Balinschi să fie eliminat din scrutinul pentru alegerile parlamentare parțiale pentru circumscripția uninominală nr. 38 din Hîncești cu două zile înainte de alegeri. Balinschi a fost eliminat din scrutin pentru depășirea pragului cheltuielilor electorale. Partidul Șor s-a plâns pe faptul că eliminarea a fost motivată politic, iar observatorii electorali independenți au remarcat că infracțiunile similare comise de alți candidați nu au fost pedepsite.

Dosarul penal împotriva lui Gheorghe Petic, liderul filialei Partidului de opoziție Platforma Demnitate și Adevăr din Ungheni a fost examinat la sfârșitul anului. Petic a fost condamnat la trei ani și șase luni de închisoare fiind acuzat de viol, după ce a criticat dur conducerea partidului de guvernământ și Poliția de Frontieră pentru presupusa acoperire a activităților de contrabandă ilegală, în ceea ce Petic a pretins că a fost un dosar motivat politic. În iulie 2019, după cedarea puterii de către Partidul Democrat din Moldova, Petic a fost eliberat din detenție, iar dosarul său a fost trimis spre reexaminare la judecătoria raională.

După ce a fugit din țară în iunie 2019 din cauza unor presupuse amenințări la adresa sa și a familiei sale, procurorii l-au acuzat în mai pe fostul Președinte al Partidului Democrat din Moldova, Vladimir Plahotniuc, pentru rolul său în fraudă bancară de 1 miliard de dolari în 2014-15, au emis un mandat de arest și au solicitat extrădarea acestuia.

Ședințele de judecată în cazul liderului Partidului Șor, Ilan Șor, au fost reluate în septembrie, după o întârziere de aproape doi ani. Șor a contestat sentința sa de șapte ani și jumătate de închisoare pentru fraudă în proporții mari, și spălare de bani în legătură cu furtul miliardului din sistemul bancar din 2014. În noiembrie dosarul a fost suspendat din nou după ce judecătorul de caz a demisionat, sub o pretinsă presiune, iar avocații lui Șor au atacat la Curtea Constituțională clauza de excepție de neconstituționalitate.

Participarea femeilor și minorităților: nicio lege nu limitează capacitatea femeilor și a minorităților să participe la procesul politic și femeile și minoritățile au participat. Legea prevede că ambele sexe trebuie să fie reprezentate în proporție de cel puțin 40% pe listele de partid pentru alegerile parlamentare și locale. Din septembrie, 35% din candidați în legislativul național erau femei, iar 25% din funcțiile alese în legislativul național erau ocupate de femei. Legea prevede un supliment financiar de 10% din bugetul de stat pentru promovarea femeilor candidate în circumscripțiile uninominale. Legea prevede ca 20% din subvențiile publice către partide și candidați să fie utilizate pentru promovarea femeilor candidate. Legea prevede sancțiuni împotriva partidelor politice pentru promovarea în mod public de mesaje discriminatorii sau stereotipuri, pentru utilizarea unui limbaj discriminatoriu în massmedia, precum și pentru nerespectarea cotelor de gen necesare. Observatorii societății civile au raportat că această lege nu a fost aplicată.

Președintele, Maia Sandu, este femeie.

Secțiunea 4. Corupția și lipsa de transparență în Guvern

Deși legea prevede sancțiuni penale pentru corupția oficialilor, autoritățile nu au implementat legea în mod eficient, iar oficialii s-au angajat frecvent în practici corupte cu impunitate. În pofida unor îmbunătățiri, corupția a rămas o problemă serioasă. Corupția a fost larg răspândită în cadrul sistemului judiciar și în alte structuri ale statului.

Legea permite Centrului Național Anticorupție să controleze averile și să abordeze problemele de "integritate politică, integritate publică, integritate instituțională și favoritismul." Autoritatea Națională de Integritate (ANI), care a fost creată pentru a controla averile, interesele personale și conflictele de interese ale funcționarilor, nu a fost pe deplin operațională din cauza întârzierilor prelungite în selectarea inspectorilor de integritate, așa cum prevede legea. Fosta coaliție de guvernământ a criticat dur atât Centrul Național Anticorupție, cât și ANI pentru lipsa de acțiune în investigarea oficialilor corupți. De exemplu, în 2018, Centrul Național Anticorupție a reținut 10 persoane pentru fapte de corupție, inclusiv trei judecători de la Curtea de Apel, doi judecători de la Judecătoria Centru din Chișinău și un procuror de la Procuratura Chișinău. În timpul audierilor preliminare din aprilie, doar șapte dintre cei 10 bănuți s-au prezentat în instanță; cazurile au continuat la sfârșitul anului. În decembrie, deputații socialiști și ai Partidului Șor au adoptat o lege care a limitat competențele ANI și a redus termenul de examinare a averilor pentru demnitari de la trei ani la un an în urma finalizării mandatului de către aceștia. Opoziția a criticat legea și a contestat constituționalitatea acesteia la Curtea Constituțională.

Corupție: Două instituții-cheie Anticorupție, ANI și Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale, au înregistrat progrese limitate în ceea ce privește investigațiile privind îmbogățirea ilicită sau confiscarea bunurilor.

2019 Raportul privind *Indicele de Percepție a Corupției* a Transparency International a menționat că guvernarea a împiedicat eforturile de combatere a corupției prin stagnarea reformei sistemului judiciar, lipsa investigării autentice a fraudei bancare și capturării statului, precum și lipsa de progrese în recuperarea banilor furați. Raportul a concluzionat că aceste practici indicau corupția la nivel înalt și corupția politică, ceea ce a dus la ceea ce acesta numește "capturarea statului" (adică interesele private care influențează semnificativ procesele decizionale ale unui stat).

La 24 iunie, Procuratura Generală a decis deschiderea unei anchete în presupusele acte de corupție de către Președintele Igor Dodon după ce a fost făcut public un video unde era arătat fostul lider al Partidului Democrat din Moldova, Vladimir Plahotniuc care îi oferă lui Dodon o pungă de plastic în timpul unei întâlniri private. Procuratura a declarat că nu există suficiente probe că a fost comisă o infracțiune pentru a deschide o anchetă.

În 2016 Procuratura Anticorupție a inițiat un dosar penal pentru a investiga suma de 30 de milioane de lei (peste 1,3 milioane USD) transferată înainte de alegerile prezidențiale de către o companie offshore din Bahamas, care ar fi ajuns în conturile unor membri ai parlamentului din cadrul Partidul Socialiștilor din Republica Moldova. Nu au fost raportate progrese în cadrul anchetei la sfârșitul anului.

Urmărirea penală a fostului președinte al Curții Supreme de Justiție Ion Druță și a altor patru judecători acuzați de spălare de bani și îmbogățire ilicită, începută în septembrie 2019, a continuat pe parcursul anului. În luna iulie, Procuratura Anticorupție a anunțat că așteaptă în continuare informații privind investigația financiară de la Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale pentru a putea expedia dosarul în instanță. În luna decembrie, Curtea de Apel Chișinău a anulat decizia Consiliului Superior al Magistraturii care a permis urmărirea penală a lui Druță și a clasat cazul.

Pe 26 octombrie, Consiliul Superior al Magistraturii a aprobat o cerere pentru a restabili cinci judecători reținuți în septembrie 2016 fiind acuzați de spălarea banilor în schema "Laundromatului rusesc" care a canalizat ilegal milioane de dolari prin sistemul bancar și legal moldovenesc. Cererile de repunere în funcție au venit după controversata decizie a Procurorului General din septembrie de a renunța la ancheta privind spălarea banilor împotriva a 13 judecători implicați în schemă. De asemenea, s-a decis ca cei cinci judecători să primească aproximativ cinci milioane de lei (300.000 USD) despăgubiri pentru salariul restant de la bugetul de stat. Decizia a atras critici din partea avocaților anticorupție, a partidelor de opoziție și a societății civile.

Declararea veniturilor: O serie de legi impun declararea veniturilor de către funcționarii publici, inclusiv demnitarii publici, judecători, procurori și persoane cu funcții de conducere la nivel local. ANI are competențe legale de a aplica sancțiuni. Legea prevede că funcționarii care nu declară bunurile pot fi concediați din funcție, cu interdicția de a ocupa funcții publice. Inspectorii de integritate de la ANI au dreptul să alerteze autoritățile relevante, SFS și Procuratura și să solicite confiscarea bunurilor dobândite ilegal printr-o hotărâre judecătorească. Legea impune șefilor întreprinderilor de stat și consilierilor locali să depună declarații de venit și prevede un sistem online de depunere a declarațiilor de avere și de interese personale. Prin lege, funcționarii trebuie să facă declarațiile de venit publice în termen de 30 de zile de la numirea lor și înainte de 31 martie a fiecărui an pe durata mandatului lor.

Atât deputații din opoziție, cât și membrii coaliției de guvernământ au trimis mai multe solicitări către ANI pentru a verifica averile și veniturile altor parlamentari. Examinarea acestor cereri a continuat la sfârșitul anului.

Secțiunea 5. Atitudinea Guvernului față de investigațiile internaționale și neguvernamentale privind presupuse încălcări ale drepturile omului

Diverse grupuri naționale și internaționale pentru drepturile omului au activat, în general, fără restricții din partea autorităților, cercetând și publicându-și concluziile privind dosarele legate de drepturile omului. Oficialii guvernamentali au fost într-o oarecare măsură cooperanți și receptivi la opiniile acestora

Autoritățile de la Chișinău nu au avut acces deplin sau control asupra regiunii transnistrene. Potrivit experților locali și internaționali, autoritățile din Transnistria au continuat să monitorizeze și să restricționeze activitățile ONG-urilor în domeniul drepturilor omului. Au existat rapoarte credibile că niciun ONG pentru drepturile omului din regiune nu a cercetat încălcări grave ale drepturilor omului din cauza fricii de represalii și hărțuirii din partea autorităților

Instituțiile guvernamentale pentru drepturile omului: Există trei instituții pentru drepturile omului în țară: Oficiul avocatului poporului, Agenția pentru Relații Interetnice și Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității (Consiliul pentru egalitate). Avocatul poporului și Consiliul pentru egalitate sunt instituții independente care raportează Parlamentului, iar Agenția pentru Relații Interetnice face parte din guvern. Toate cele trei instituții au fost pe deplin operaționale și active în raportarea aspectelor legate de drepturile omului pe parcursul anului.

Legea prevede independența Avocatului poporului de influența politică și numirea pentru un termen nereînnoibil de șapte ani. Oficiul avocatului poporului poate iniția o anchetă bazată pe plângeri sau din proprie inițiativă. Deși Oficiul avocatului poporului nu avea competența de a pune în aplicare deciziile, acesta a acționat ca un observator al drepturilor omului, inclusiv în închisori și în alte locuri de detenție. Un ombudsman separat pentru drepturile copilului activează în același cadru în oficiul Avocatului poporului.

Consiliul pentru Egalitate este responsabil de examinarea plângerilor privind discriminarea și de formularea recomandărilor, dar nu are competențe de executare.

Agenția pentru Relații Interetnice supraveghează și implementează politicile de stat în domeniul relațiilor interetnice și al utilizării limbilor în țară.

Parlamentul are, de asemenea, un comitet permanent separat pentru Drepturile Omului și Relații Interetnice, dar competențele și domeniile de supraveghere ale Comitetului au fost restrânse pe parcursul anului.

Secțiunea 6. Discriminarea, abuzurile sociale și traficul de persoane

FEMEILE

Violul și violența deosebită: Legea definește violența în familie ca pe o infracțiune penală, prevede pedepsirea făptașilor, definește mecanismele de obținere a ordonanțelor de restricție împotriva persoanelor abuzive și extinde protecția asupra persoanelor necăsătorite și copiilor acestora. Legea prevede cinci forme de violență domestică—fizică, psihologică, sexuală, economică și spirituală. Pedepsa maximă pentru infracțiunile de violență domestică este de 15 ani de privațiune de libertate. De asemenea, legea incriminează violul, inclusiv violul conjugal sau agresiunea sexuală forțată și stabilește sancțiuni pentru încălcări cuprinse între trei ani și închisoare pe viață. Cu toate acestea, este necesar ca victima să dovedească că a fost supusă violenței. Violența domestică care are ca rezultat "vătămări corporale ne semnificative" intră sub incidența Codului Contravențional și nu a Codului penal și poate fi pedepsită cu amendă sau muncă în folosul comunității.

Legea prevede cooperarea dintre Guvern și organizațiile societății civile, stabilește protecția victimelor ca un principiu al drepturilor omului și permite terților să depună plângeri în numele victimelor. ONG-ul Internațional La Strada a operat o linie fierbinte pentru a raporta violența domestică, a oferit victimelor asistență psihologică și juridică și a oferit victimelor opțiuni pentru asistență ulterioară. Centrul de Drept al Femeilor a oferit, de asemenea, sprijin juridic, psihologic și social victimelor violenței domestice. Pe parcursul anului, 10 centre de asistență pentru victimele violenței domestice au fost operaționale în țară. Alte două centre au oferit servicii de consiliere și resocializare agresorilor.

În luna iulie, Parlamentul a adoptat o lege care vizează îmbunătățirea raportării în cazurile de violență domestică, eficientizarea sistemului de referire a victimelor și utilizarea ordonanțelor de restricție, îmbunătățirea accesului la asistență juridică garantată de stat pentru victimele violenței domestice și sexuale și extinderea utilizării dispozitivelor electronice de monitorizare în cazurile de violență domestică. Violul a rămas o problemă și nu au existat activități specifice de prevenire a violului de către autorități.

În observațiile sale finale în cel de-al șaselea raport periodic de țară în luna martie, Comitetul pentru Eliminarea Discriminării împotriva Femeilor a remarcat îngrijorarea cu privire la prevalența înaltă a violenței bazate pe gen împotriva femeilor, inclusiv violența domestică și economică și psihosocială violența, și subraportarea violenței bazate pe gen împotriva femeilor, în special violența domestică, din cauza fricii de stigmatizare și revictimizare. Comitetul a remarcat, de asemenea, compensațiile financiare limitate în cazurile de violență bazată pe gen, lipsa adăposturilor și a serviciilor de sprijin ale victimelor, inclusiv consiliere psihosocială, asistență juridică și programe de reabilitare, în special în zonele rurale și Transnistria.

Poliția a raportat un număr similar de cazuri penale privind violența domestică în cursul anului cu 1,409 cazuri înregistrate în primele nouă luni, inclusiv 10 cazuri de violență domestică soldată cu deces. Inspectoratul General al Poliției a emis 3205 ordonanțe de restricție. Din ianuarie până în septembrie, instanțele au emis 534 de ordonanțe de protecție.

Protecția victimelor de către poliție și executarea corespunzătoare a ordonanțelor de protecție s-au îmbunătățit ușor; legea impune ca autoritățile să emită ordonanțele de protecție în termen de 24 de

ore. Cu toate acestea, această prevedere nu a fost adesea pusă în aplicare, în special pentru cererile privind ordonanțele de protecție depuse vineri și examinate de instanțe luna următoare. O lege adoptată în cursul anului permite Ministerului Justiției să extindă utilizarea dispozitivelor electronice pentru monitorizarea agresorilor acuzați în cazurile de violență domestică.

Poliția și ONG-urile pentru drepturile omului au raportat o creștere a plângerilor privind violență domestică în timpul stării de urgență COVID-19 și a stării ulterioare de urgență în sănătate publică. Din ianuarie până în aprilie, Inspectoratul General al Poliției a raportat o creștere cu 24% a numărului de plângeri privind violența domestică primite, iar Centrul de Drept al Femeilor a raportat că numărul apelurilor la linia fierbinte privind cazurile de violență domestică s-a dublat în timpul stării de urgență. ONG-urile au atribuit creșterea către victimele violenței domestice care stau în izolare cu agresorii lor pe parcursul unor perioade lungi de timp, fără a putea solicita asistență. În perioada 17 martie -31 mai, linia fierbinte pentru fete și femei a ONG-ului La Strada a primit 390 de apeluri, inclusiv 247 de plângeri privind violența domestică. În perioada stării de urgență (17 martie -15 mai), adăposturile pentru victimele violenței domestice nu au acceptat noi solicitanți pentru a reduce riscul de infecții cu COVID-19. Autoritățile nu au luat măsuri pentru a asigura plasamentul supraviețuitorilor. În timp ce poliția și instanțele au stabilit măsuri de protecție pentru victimele violenței, în majoritatea cazurilor, lipsa de coordonare între membrii echipelor multidisciplinare locale (care au drept scop să reunească poliția, profesioniștii din domeniul sănătății, asistenții sociali, liderii spirituali și funcționarii publici locali pentru a ajuta victimele) au lăsat victimele fără resursele și protecțiile pe care instanțele intenționau să le ofere.

Potrivit La Strada, subiectul violenței sexuale a rămas sensibil pentru țară. Atitudinile sociale au afectat comportamentul și reticența victimelor violenței sexuale de a raporta incidentele. Agresorii sexuali au folosit frecvent tehnologiile informaționale pentru a amenința, speria, umili sau determina victima să nu raporteze abuzuri către organele de aplicare a legii. Specialiștii responsabili de intervenție în cazurile de violență sexuală au fost afectați de prejudecăți și stereotipuri și uneori au contribuit la victimizarea sau discriminarea victimelor infracțiunilor sexuale. Mass-media au fortificat uneori stereotipurile și au contribuit la stigmatizarea socială în raportarea cazurilor de violență sexuală.

În Transnistria, violența domestică fără "vătmări corporale substanțiale" (cum ar fi fracturile sau comoția) rămâne mai degrabă o infracțiune administrativă decât penală, care se pedepsește doar cu amendă.

Hărțuirea sexuală: Hărțuirea sexuală a rămas o problemă. Legea prevede sancțiuni penale pentru hărțuire sexuală, care variază de la amendă până la maxim trei ani de închisoare. Legea interzice avansurile sexuale care afectează demnitatea unei persoane sau creează un mediu neplăcut, ostil, degradant sau umilitor într-un loc de muncă sau într-o instituție de învățământ. Nu există sancțiuni penale sau remedii civile pentru hărțuirea sexuală la locul de muncă. Potrivit ONG-urilor, instituțiile de aplicare a legii și-au îmbunătățit constant procedurile de gestionarea a cazurilor de hărțuire sexuală, abordând cazuri de hărțuire a studenților de către profesori universitari și unele cazuri de hărțuire la locul de muncă. Grupurile societății civile au criticat sistemul judiciar pentru afișarea îngrijorării necorespunzătoare în ceea ce privește siguranța victimelor și pentru eșecul de a atrage la răspundere agresorii pentru comportamentul lor.

Potrivit unei note informative pentru un proiect de lege din ianuarie publicat de Ministerul Sănătății, Muncii, Protecției Sociale, care solicita examinarea legislației naționale privind hărțuirea sexuală, una din cinci femei din țară a trecut prin experiența hărțuirii sexuale la locul de muncă. În mod

similar, un sondaj din 2018 al Centrului Parteneriatului pentru Dezvoltare a concluzionat că una din cinci femei a raportat că a fost hărțuită sexual de un profesor. Atitudinile sociale și lipsa de interes din partea instituțiilor de aplicare a legii au descurajat victimele să raporteze cazurile de hărțuire sexuală.

Constrângerea în controlul populației: nu au existat relatări privind avortul forțat sau sterilizare involuntară din partea autorităților guvernamentale.

Discriminare: Femeile și bărbații se bucură de același statut juridic în legislația de familie, muncă, proprietate, naționalitate și moștenire, precum și în sistemul judiciar. Legea prevede remunerarea egală pentru muncă egală, ceea ce autoritățile, în general, au respectat. Legea prevede ca femeile să ocupe un minim de 40% din pozițiile de luare a deciziilor de posturi de decizie în guvern și în funcțiile politice; interzice limbajul și imaginile sexiste și discriminatorii în mass-media și publicitate; și specifică responsabilitățile angajatorilor în asigurarea unui loc de muncă fără discriminare și hărțuire sexuală. De asemenea, legea stabilește o cotă minimă de 40 la sută de reprezentare a femeilor pe listele electorale ale partidelor politice și sancțiuni pentru nerespectarea acestora. La alegerile parlamentare din februarie 2019, 41,8% din candidați au fost femei pe listele electorale ale partidelor politice, iar peste 25% din deputați au fost femei. O singură femeie a candidat în timpul alegerilor prezidențiale din noiembrie. La lansarea campaniei electorale pentru turul doi, Președintele în exercițiu, Igor Dodon, a făcut declarații discriminatorii pe bază de sex la adresa oponentului său politic din turul doi, liderul Partidului Acțiune și Solidaritate, Maia Sandu.

Potrivit unui raport emis în februarie de Uniunea pentru prevenirea HIV și reducerea riscurilor și Promo-LEX, femeile consumatoare de droguri, persoanele ce lucrează în domeniul sexului și deținutele au fost cele mai vulnerabile la riscuri multiple, cum ar fi HIV sau SIDA, traficul de ființe umane, hărțuirea și violența din cauza discriminării, criminalizării, stigmatizării și excluderii din societate. În pofida acestor vulnerabilități, autoritățile nu au protejat drepturile de bază la asistență medicală și justiție pentru femeile din aceste categorii.

Discriminarea privind ocuparea forței de muncă, remunerarea și accesul la drepturile la pensie a persistat în țară (a se vedea Secțiunea 7.d.).

COPIII

Înregistrarea nașterii: persoanele pot dobândi cetățenia prin părinte cetățean, prin apatrizi, prin părinți care nu își pot transmite cetățenia copilului sau prin adopție de către părinții cetățeni.

Înregistrarea nașterii este gratuită pentru toți cetățenii. Lipsa certificatelor de naștere pentru un număr de copii, în special în zonele rurale și în familiile de romi, a rămas o problemă.

Educație: Învățământul primar a fost gratuit și obligatoriu până la clasa a IX-a. Educația copiilor romi a rămas a fi o problemă; doar jumătate dintre copiii romi au frecventat școala și doar unul din cinci a frecventat o instituție preșcolară. Potrivit reprezentanților romilor, absenteismul și abandonul școlar în comunitățile rome este o consecință a sărăciei și temerii de discriminare.

Toate școlile, grădinițele și alte instituții de învățământ s-au închis și au fost înlocuite cu instruirea online în timpul stării de urgență COVID-19 care a început pe 17 martie. În timp ce unele școli aveau resursele și capacitatea umană necesare pentru a organiza cursuri online, majoritatea instituțiilor de învățământ, în special în zonele rurale, nu au reușit să ofere educație adecvată până la sfârșitul anului academic. La începutul noului an academic, la 1 septembrie, erau 11 școli din 1,252 care rămăneau închise din cauza cazurilor COVID-19 în rândul profesorilor și elevilor. Încă opt

școli s-au închis după începerea anului școlar. Până pe 14 septembrie, au fost peste 200 de cazuri de COVID-19 în școlile din Chișinău; 1,325 studenți, iar 57 cadre didactice și personal tehnic din 21 de instituții de învățământ au fost plasate în carantină și au existat 35 de cazuri active în instituțiile preșcolare.

Abuzul asupra copilului: Deși legea interzice neglijarea copilului și forme specifice de abuz, cum ar fi cerșitul forțat, abuzul asupra copilului a rămas o problemă. Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a menționat că normele sociale au creat un mediu permisiv pentru violența împotriva copiilor acasă și la școală.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a raportat 4738 de cazuri de violență împotriva copiilor în prima jumătate a anului academic 2019-20. Peste 2,171 copii au raportat acte de violență fizică, iar 1316 de copii au raportat neglijare, în timp ce au fost 40 de cazuri de exploatare prin muncă și 17 cazuri de abuz sexual. Autoritățile publice locale nu au reușit să monitorizeze toate cazurile de abuz asupra copiilor, invocând lipsa experților. Avocatul pentru drepturile copilului a declarat că majoritatea cazurilor de neglijare a copiilor s-au datorat abuzului de alcool în familie.

Un studiu efectuat în aprilie de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și Centrul Național pentru Prevenirea Abuzului față de copii a remarcat faptul că copiii au fost expuși la mai multe riscuri în perioada pandemiei COVID-19 din cauza stresului psiho-social crescut, un sentiment de teamă și de panică generat de pandemie, suspendarea activităților școlare, infecțiile cu coronavirus sau carantina, accesul la și utilizarea necorespunzătoare a substanțelor dezinfectante și alcoolul, vulnerabilitate crescută la exploatarea copilului prin muncă, discriminarea socială, și disponibilitatea limitată de servicii pentru copiii cu dizabilități. În urma închiderii școlilor și grădinițelor, 32 de copii rămași acasă nesupravegheați au murit din cauza accidentelor în primele șase luni ale anului.

O unitate specială pentru minori din cadrul Procuraturii Generale, Unitatea de justiție pentru minori este responsabilă pentru a se asigura că o atenție și o expertiză deosebită sunt dedicate victimelor abuzurilor asupra copiilor și infractorilor minori.

Căsătoria timpurie și forțată: Vârsta minimă legală pentru căsătorie este 16 pentru femei și 18 pentru bărbați. Nu au existat statistici oficiale privind căsătoriile copiilor.

Căsătoriile copiilor au fost cele mai frecvente în comunitățile de romi, unde se pare că erau acceptabile căsătoriile cu fete cu vârste cuprinse între 12 și 14 ani. Acestea au fost fie sub forma unei căsătorii forțate, prin care o fată este căsătorită cu un bărbat adult împotriva voinței sale, fie o căsătorie aranjată, prin care "proxeneții" aranjau ca doi copii să se căsătorească în viitor. În astfel de cazuri, căsătoria are loc fără documentare oficială sau înregistrare. După căsătorie, fetele renunțau frecvent la școală pentru a-și asuma îndatoririle casnice.

Exploatarea sexuală a copiilor: Exploatarea unui copil prin intermediul unui act sexual comercial se pedepsește cu închisoare de la 10 la 12 ani. Autoritățile pedepseau sexul comercial cu minorii ca infracțiune de viol în dreptul penal. Legea interzice producerea, distribuirea, difuzarea, importul, exportul, vânzarea, schimbul, utilizarea sau deținerea pornografiei infantile, pentru care pedeapsa este de la unu până la trei ani de închisoare și amenzi. Aceste legi au fost în general aplicate. Vârsta minimă pentru sexul consensual este de 16 ani. Țara este o destinație pentru turismul sexual cu copiii. Potrivit raportului Organizației Internaționale pentru Migrație 2020 privind violența

împotriva copiilor și tinerilor în Moldova, 7,6 la sută dintre fete și 5,4 la sută dintre băieții cu vârste cuprinse între 13 și 17 ani au trecut prin experiența violenței sexuale în anul precedent.

Procuratura pentru Combaterea Crimei Organizate și a cazurilor speciale este responsabilă pentru investigarea și urmărirea penală a cazurilor de abuz sexual asupra copiilor, iar Biroul Antitrafic al Procuraturii Generale este responsabil pentru investigarea și urmărirea penală a traficului de copii și a exploatării sexuale a copiilor. În primele 10 luni ale anului, instituțiile de aplicare a legii au identificat 42 de victime ale exploatării sexuale online a copiilor, cu vârste cuprinse între opt și 17 ani. Echipa pentru Protecția Copilului de La Strada a înregistrat 81 de cazuri noi de copii supuși exploatării sexuale și abuzurilor sexuale, care a inclus 27 de cazuri de pornografie infantilă, 21 de cazuri de trafic de copii în scopul exploatării sexuale, și 33 de cazuri de abuz sexual. Organele de drept au referit 63 de cazuri pentru asistență.

Copii instituționalizați: pe parcursul anului numărul copiilor plasați în instituții rezidențiale a scăzut la 961, inclusiv 195 de copii cu dizabilități. Autoritățile au operat, de asemenea, case de tip familial, centre materne și centre de zi care au oferit diverse servicii pentru copiii dezinstituționalizați, inclusiv copiilor cu dizabilități. Alte 26 de echipe mobile au asistat peste 840 de beneficiari din întreaga țară, inclusiv 485 de copii cu dizabilități. Copiii crescuți în instituții rezidențiale aveau un risc mai mare de șomaj, exploatare sexuală, trafic și sinucidere ca adulți în comparație cu semenii lor crescuți în familii. Potrivit organizațiilor de supraveghere a situației drepturilor omului și avocatului pentru drepturile copiilor, mecanismele legale de protecție pentru prevenirea recidivei și reinstituționalizării copiilor fără adăpost nu au fost funcționale pe parcursul anului.

Răpirea internațională de copii: Republica Moldova este parte la Convenția de la Haga din 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii *Vezi Raportul Anual al Departamentul de Stat, în materie de răpire parentală internațională de copii* la [HYPERLINK "" HYPERLINK "https://travel.state.gov/content/travel/en/International-Parental-Child-Abduction/for-providers/legal-reports-and-data/reported-cases.html"](https://travel.state.gov/content/travel/en/International-Parental-Child-Abduction/for-providers/legal-reports-and-data/reported-cases.html)

ANTISEMITISMUL

Comunitatea Evreiască numără între 1.600 și 30.000 de persoane (în funcție de sursă și definiție), inclusiv până la 2.000 care locuiesc în Transnistria.

Potrivit Comunității Evreiești, discursul antisemit, discursul de instigare la ură și instigarea la discriminare și violență împotriva membrilor comunității evreiești, în special pe internet, este o problemă sistemică. Publicațiile legate de activitățile comunității au fost adesea urmate de comentarii discriminatorii sau insulte verbale care nu au fost interzise pe astfel de platforme, inclusiv învinuirea comunității evreiești pentru răspândirea COVID-19. Securitatea online a fost o altă problemă în timpul pandemiei. În aprilie, comunitatea evreiască a raportat un caz de persoane neautorizate care au accesat o sesiune Zoom online realizată de Rabinul comunității în timpul unei lecții zilnice de Tora. Făptașii necunoscuți au intimidat participanții Zoom și au postat fotografii și videoclipuri insultătoare timp de câteva minute.

Comunitatea Evreiască a raportat două acte de vandalism pe parcursul anului. Persoane necunoscute au realizat o inscripție antisemită la o expoziție dedicată celei de-a 20-a aniversări a acordului orașelor gemene Chișinău-Tel Aviv. Comunitatea a înregistrat o plângere la poliție, iar cazul era pendinte la sfârșitul anului. În al doilea caz, persoane necunoscute au vandalizat și au desenat

graffiti antisemite pe 82 de morminte din Cimitirul Evreiesc din Chișinău. Comunitatea Evreiască a expediat o plângere la poliție și a cerut autorităților să adopte mecanisme legale care să prevină și să pedepsească negarea Holocaustului, glorificarea liderilor naziști sau utilizarea simbolurilor naziste. Comisariatul de Poliție Chișinău a deschis un dosar penal. Potrivit directorului Cimitirului Evreiesc, făptașii au vandalizat un număr fără precedent de pietre funerare în nopțile dintre 30 octombrie până la 1 noiembrie. Ca reacție, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, care supraveghează Muzeul de istorie evreiască, care include cimitirul evreiesc, a anunțat instalarea echipamentelor de supraveghere video la cimitir pentru a preveni incidente similare în viitor. În noiembrie, guvernul a adoptat, de asemenea, modificări ale Codului penal; sancțiuni mai dure pentru "acte de vandalism și profanare a mormintelor, monumentelor sau locurilor venerate de persoane aparținând diferitelor grupuri religioase;" și a impus amenzi mai mari și pedepse cu închisoarea de până la patru ani. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, a condamnat actele de vandalism, menționând că "distrugerea pietrelor și monumentelor funerare este un atac barbar nu numai la memoria evreilor din Republica Moldova, dar este, de asemenea, o provocare a întregii societăți moldovenești."

TRAFICUL DE FIINȚE UMANE

Vezi Raportul Departamentului de Stat *privind traficul de persoane* la <https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/>.

PERSOANE CU DIZABILITĂȚI

Legea interzice discriminarea persoanelor cu dizabilități fizice, senzoriale, intelectuale și mentale la angajare, în educație, la accesul la facilitățile publice, asistență medicală sau furnizarea altor servicii guvernamentale, dar autoritățile rareori au asigurat respectarea legii.

Investigarea tratamentului degradant al pacienților din instituțiile psihoneurologice a fost deficitară. În majoritatea cazurilor, procurorii au refuzat să investigheze plângerile depuse de pacienți, punând la îndoială exactitatea afirmațiilor făcute de persoanele cu dizabilități mintale. Potrivit Promo-LEX, majoritatea procurorilor și anchetatorilor nu aveau competențe tehnice pentru investigarea actelor de violență sau tortură în instituțiile psihiatrice. Autoritățile nu dispuneau, de asemenea, de un cadru de reglementare pentru evaluarea psihologică a victimelor torturii și tratamentelor inumane sau degradante în instituțiile psihiatrice.

În primele nouă luni ale anului, membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii, ca parte a mecanismului național de prevenire a torturii (MNPT), au efectuat vizite preventive la instituțiile rezidențiale pentru persoanele cu dizabilități. MNPT a identificat o serie de probleme în astfel de instituții, inclusiv un deficit de personal în majoritatea instituțiilor rezidențiale, inclusiv a personalului medical, în instituții în care se află persoane cu dizabilități; abuzul fizic și verbal de către personal a persoanelor cu dizabilități; izolarea involuntară a pacienților; insuficiența personalului calificat în instituții specializate pentru copii cu dizabilități; și lipsa mecanismelor de depunere a plângerilor.

În cadrul activităților sale de monitorizare, Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova a identificat deficiențe sistemice în spitalele de psihiatrie și centrele de plasament temporar pentru persoanele cu dizabilități. Experții au raportat cazuri de administrare forțată a medicamentelor în lipsa unei hotărâri judecătorești. Pacienții izolați în centrele de plasament temporar au raportat

administrarea de medicamente psihotrope fără consimțământ și maltratare de către personal. Institutul a constatat, de asemenea, deficiențe în documentarea, investigarea și documentarea cazurilor care implică persoane cu deficiențe mentale sau psihosociale de către poliție, procurori, judecători și furnizori de servicii de sănătate. În timp ce toate instituțiile sunt obligate să înregistreze și să raporteze orice leziuni inexplicabile către Oficiul procuraturii anti-tortură, reprezentanții Spitalului de Psihiatrie Codru nu au raportat astfel de cazuri pe parcursul anului, în pofida faptului că IDOM a depistat numeroși pacienți cu leziuni vizibile în timpul verificărilor.

Potrivit Institutului pentru Drepturile Omului din Moldova, Spitalul de Psihiatrie din Bălți nu avea o secție separată pentru pacienții care au comis infracțiuni, lăsându-i să fie adăpostiți și tratați alături de pacienții internați de bună voie și acei plasați involuntar. Persoanele cu diferite tipuri de dizabilități și vârste foarte diferite erau uneori cazate în aceleași camere și, uneori, li se aplicau măsuri restrictive nejustificate. Nu a existat nicio separare a persoanelor plasate involuntar care prezentau pericol pentru ele înșiși sau cei care erau internați voluntar în oricare dintre cele trei spitale de psihiatrie din țară.

În perioada stării de urgență, declarată ca răspuns la pandemia COVID-19 în perioada 17 martie - 15 mai, toate "instituțiile închise", inclusiv spitalele de psihiatrie și centrele de plasament temporar pentru persoanele cu dizabilități ("centre de asistență socială"), au suspendat externările, ținând pacienții și rezidenții izolați în mod involuntar. Vizitatorilor și observatorilor din exterior li s-a refuzat, de asemenea, accesul la aceste facilități în timpul stării de urgență "ca măsură de carantină." Observatorii independenți au raportat că stresul impus pacienților, rezidenților și personalului prin măsurile de carantină a dus la o creștere a cazurilor de maltratare și a afectat sănătatea mintală a pacienților și rezidenților.

Legea prevede ca vehiculele companiilor de construcții și transport noi să fie accesibile persoanelor cu dizabilități. Autoritățile au pus în aplicare prevederile legii doar într-o măsură limitată. În timp ce multe clădiri nou construite sau reconstruite erau accesibile, clădirile mai vechi deseori nu au fost accesibile. Potrivit ONG Motivare în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități, mai mult de 70 la sută din instituțiile publice nu aveau rampe de acces pentru persoanele cu dizabilități. Persoanele cu dizabilități motorii s-au plâns de lipsa accesului la mijloacele de transport în comun și la instituțiile publice, precum și de lipsa locurilor de parcare desemnate. În ciuda unor îmbunătățiri pe parcursul anului, autoritățile orașului și companiile de construcții au ignorat adesea cerințele legale privind accesibilitatea pentru persoanele cu deficiențe de mobilitate.

Un audit privind accesibilitatea secțiilor de votare efectuat de Comisia Electorală Centrală și programul ONU pentru dezvoltare în 2019 a constatat că doar 1 la sută din cele 612 secții evaluate au fost complet accesibile pentru persoanele în scaun cu roțile. Majoritatea secțiilor de votare nu aveau rampe sau toalete accesibile, intrări înguste și holuri întunecate, ceea ce a făcut ca multe persoane cu dizabilități să solicite urne mobile. Potrivit datelor Comisiei Electorale Centrale, existau 170.000 de persoane cu dizabilități cu vârstă de vot. Nu au existat îmbunătățiri măsurabile ale acestor valori raportate în cursul anului.

Guvernul a continuat procesul de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități și a oferit alternative bazate pe servicii comunitare în cadrul *Programului Național de Dezinstituționalizare a persoanelor cu Dizabilități Intelectuale și Psihosociale din instituțiile rezidențiale pentru perioada 2018-26*. Dezinstituționalizarea a fost oprită temporar în timpul stării de urgență COVID-19, în perioada 17 martie-15 mai.

Observatorii pentru drepturile omului au criticat sistemul de tutelă al țării. O persoană plasată sub tutelă își pierde statutul în fața legii și nu poate întreprinde acțiuni sociale și juridice, cum ar fi căsătoria, votarea, revendicarea prestațiilor sociale și consimțământul sau refuzul medicamentelor. Majoritatea instituțiilor rezidențiale nu aveau cazare adecvată pentru persoanele cu deficiențe de mobilitate.

Majoritatea școlilor au fost slab echipate pentru a răspunde nevoilor copiilor cu dizabilități. Unii copii cu dizabilități au frecventat școlile obișnuite, în timp ce autoritățile i-au plasat pe alții în internate segregate sau copiii erau instruiți acasă. Deși legea prevede oportunități egale de angajare și interzice discriminarea persoanelor cu handicap (cu excepția locurilor de muncă care necesită standarde de sănătate specifice), mulți angajatori fie că nu au oferit cazare, fie au evitat angajarea persoanelor cu handicap.

Potrivit ONG-urilor care oferă servicii persoanelor cu deficiențe de mobilitate, pandemia COVID-19 a afectat negativ persoanele cu dizabilități, în special cele în scaune cu rotile. Autoritățile au suspendat furnizarea majorității serviciilor de reabilitare și asistență medicală în timpul stării de urgență și a stării de urgență în sănătate publică, afectând negativ starea fizică și psihologică a persoanelor cu dizabilități.

În Transnistria "legea" prevede protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități în domeniile educației, sănătății și ocupării forței de muncă. Potrivit celui mai recent raport al "avocatului poporului" transnistrean din 2019, în Transnistria în decembrie 2019 erau înregistrate 17,121 persoane cu dizabilități, inclusiv 1,304 copii cu dizabilități (cu vârsta sub 18 ani). Același raport a menționat 188 de pacienți din octombrie 2019 în singura instituție psihiatrică din regiune din satul Vyhvatintsy. Informații fiabile despre tratamentul persoanelor cu dizabilități în Transnistria au fost în general indisponibile, dar au existat rapoarte că copiii cu dizabilități frecventează rar școala și nu au acces la resurse specializate.

MINORITĂȚI NAȚIONALE/RASIALE/ETNICE

Romii au continuat să fie unul dintre grupurile minoritare cele mai vulnerabile din țară și s-au confruntat cu un risc mai mare de marginalizare, subreprezentări în procesul decizional politic, analfabetism și prejudecăți sociale. Persoanele de etnie romă au avut un nivel mai scăzut de educație, un acces mai limitat la asistență medicală, precum și o rată a șomajului mai mare decât restul populației (vezi Secțiunea 7.d.) Potrivit unui studiu publicat în cursul anului de Centrul pentru Parteneriatul de Dezvoltare, rata de ocupare în rândul romilor a fost de doar 6,4%. Rata șomajului în rândul comunității de romi a fost de 45 la sută. Femeile rome au fost deosebit de vulnerabile la excluziune socială și discriminare.

Aproximativ 60% din familiile de romi locuiau în zonele rurale. Unele comunități de romi nu aveau apă curentă, instalații sanitare și încălzire. Printre alte probleme cu care se confruntă romii s-au numărat lipsa serviciilor de asistență medicală de urgență în așezările izolate, tratamentul incorect sau arbitrar al medicilor și ratele mai mici ale asigurărilor de sănătate. Autoritățile nu aveau un mecanism eficient de abordare a familiilor vulnerabile ale căror copii nu frecventau școala.

Potrivit unui studiu realizat în 2019 pe un eșantion de 476 de femei rome din 48 de localități, realizat de Rețeaua Femeilor Rome din Moldova, cele mai grave probleme raportate au fost accesul

limitat la educație, piața muncii, servicii medicale și informații despre sănătate și igienă. Sondajul a arătat că doar 36,6% dintre femeile române au participat la o formă de educație garantată de stat, în timp ce 57,8% au declarat că nu au avut posibilitatea de a-și continua studiile. Aproximativ 84,7% dintre respondenți au fost șomeri, iar mulți dintre ei au susținut că sunt supuși discriminării atunci când încearcă să obțină un loc de muncă. Potrivit sondajului, o treime dintre femei au raportat discriminare atunci când au consultat un medic; 70% dintre femei au raportat că nu au acces la informații despre sănătate și igienă. Nu au existat îmbunătățiri măsurabile ale acestor valori raportate în cursul anului.

Potrivit liderilor romi, comunitatea s-a confruntat cu o rată ridicată de emigrare, iar statul nu a oferit finanțare pentru mediatorii comunitari romi, așa cum prevede legea. Un număr total de 54 de mediatorii comunitari Romi au fost activi pe parcursul anului. Guvernul a alocat 3,5 milioane de lei (210.000 USD) pentru mediatorii comunitari romi pe parcursul anului, însă planul său de acțiuni pentru 2016-20 pentru comunitate a rămas nefinanțat.

ACTE DE VIOLENȚĂ, CRIMINALIZARE ȘI ALTE FORME DE ABUZ DETERMINATE DE ORIENTAREA SEXUALĂ ȘI IDENTITATEA DE GEN

Legea interzice discriminarea la angajarea în muncă pe motive de orientare sexuală, însă discriminarea socială bazată pe orientarea sexuală și identitatea de gen a continuat. Comunitatea de lesbiene, homosexuali, bisexuali, transexuali și intersexuali (LGBTI) a raportat cazuri de abuz verbal și fizic. În majoritatea cazurilor, ofițerii de poliție au fost reticenti în a deschide dosare împotriva făptuitorilor. Conform unui sondaj realizat de Consiliul antidiscriminare în 2018, comunitatea LGBTI a avut cea mai mică rată de acceptare socială a oricărui grup minoritar.

În iunie, ONG-ul Genderdoc-M a organizat cel de-al 19-lea festival anual Moldova Pride. Din cauza pandemiei COVID-19, evenimentele s-au desfășurat aproape exclusiv online. Genderdoc-M a închiriat trei panouri publicitare cu tema festivalului, "Sunt aproape de tine, dar nu mă cunoști", pentru a arăta informații despre LGBTI pride timp de o lună. Compania care dă în chirie panourile publicitare le-a înlăturat după două săptămâni, potrivit surselor, la solicitarea consiliului municipiului Chișinău. Genderdoc-M a depus o plângere la Consiliul pentru Egalitate, care nu s-a pronunțat în această privință la sfârșitul anului.

Un raport Promo-LEX din 2019, privind *discursul de ură și discriminarea în spațiul public și mass-media*, a menționat că ura și discriminarea bazate pe orientarea sexuală și identitatea de gen au scăzut cu aproximativ 30 la sută în 2019 față de 2018. Comunitatea LGBTI a rămas printre grupurile cele mai vulnerabile la discursul de ură și a fost supusă unora dintre cele mai agresive și violente discursuri înregistrate de autorități. În timpul campaniei electorale pentru al doilea tur de scrutin din 15 noiembrie, Președintele Igor Dodon a promis interzicerea paradelor LGBTI.

Genderdoc-M a raportat opt atacuri verbale și nouă atacuri fizice împotriva persoanelor LGBTI pe parcursul anului. Pe 8 Mai, părinții unei fete de 15 ani au bătut-o după ce li s-a spus că este lesbiană. Fata a depus plângere la secția de poliție Securuel din Rîșcani, Chișinău, cu sprijinul reprezentanților Genderdoc-M. Ofițerul de poliție care a răspuns inițial a refuzat să accepte plângerea și a chemat părinții fetei la secție. Abia după ce un reprezentant al Genderdoc-M a amenințat că va suna la numărul național de urgență, ofițerul a început să înregistreze plângerea și a apelat un specialist pentru victime. Genderdoc-M a depus ulterior o plângere împotriva ofițerului la Ministerul de Interne.

Pe 15 aprilie, un tânăr se plimba prin centrul Chișinăului când un microbuz a oprit lângă el și mai multe persoane l-au forțat să urce în autovehicul. A fost dus pe o alee unde un grup de atacatori l-au bătut și l-au amenințat folosind termeni derogatori pentru homosexuali. El a fost forțat să pună un prezervativ pe cap și apoi impus să mănânce un al doilea prezervativ. Atacatorii au amenințat că îi vor da foc și va fi supus violenței suplimentare nespecificate dacă va raporta atacul. Atacul a fost înregistrat pe unul dintre telefoanele mobile al atacatorilor și ulterior postat pe rețelele sociale. Poliția investighează atacul.

Organizațiile societății civile au raportat că, deși persoanelor transgender li s-a permis să își schimbe numele (de exemplu, de la un nume de bărbat la un nume de femeie) pe documentele de identitate legale, inclusiv pașapoarte, autoritățile nu le-a permis să actualizeze indicii de sex pentru a reflecta identitatea lor de gen. Persoanele transgender s-au confruntat, de asemenea, cu discriminarea la locul de muncă (a se vedea Secțiunea 7.d.).

În Transnistria activitatea sexuală consensuală de același sex este ilegală, iar persoanele LGBTI au fost supuse discriminării oficiale și la nivel de societate. Un tânăr homosexual din Transnistria a fost raportat că este cercetat de "autorități" pentru refuzul de a fi înrolat în armata separatistă. El și-a exprimat teama de violență și discriminare în cadrul "armatei" și s-a mutat pe teritoriul controlat de Guvernul Republicii Moldova pentru a scăpa de persecuție.

STIGMATUL SOCIAL ÎMPOTRIVA PERSOANELOR CU HIV ȘI SIDA

Persoanele care trăiesc cu HIV au continuat să se confrunte cu discriminare socială și oficială.

Legea interzice spitalelor și altor instituții de sănătate să refuze internarea sau accesul la serviciile de sănătate sau să solicite taxe suplimentare de la persoane cu HIV sau persoane presupuse HIV-seropozitivi. Deținuții cu HIV/SIDA s-au confruntat cu niveluri ridicate de discriminare atât din partea personalului închisorilor, cât și din partea altor deținuți. Practica oficială impune ca rezultatele pozitive ale testului HIV să fie raportate medicului de boli infecțioase din sectorul sănătății publice. În unele cazuri, rezultatele testelor pozitive au fost, de asemenea, raportate medicului de familie al pacientului, o practică la care s-au opus multe persoane HIV-seropozitivi.

Secțiunea 7. Drepturile de muncă

A. LIBERA ASOCIERE ȘI DREPTUL LA PURTAREA DE NEGOCIERI COLECTIVE

Legea prevede că angajații au dreptul să constituie și să adere la sindicate independente, să poarte negocieri colective și să organizeze greve. Autoritățile au respectat, în general, aceste drepturi, cu anumite restricții. Legea interzice discriminarea antisindicală, dar nu conține prevederi privind repunerea în funcție a angajaților concediați pentru activitatea sindicală. Legea nu permite lucrătorilor guvernamentali și lucrătorilor din serviciile esențiale, cum ar fi organele de drept, judecătoria, titularii de funcții ale administrației publice, furnizorii de servicii medicale și angajații în cadrul utilităților publice, să participe la grevă. Legea interzice grevele pe parcursul calamităților naturale, epidemiilor și pandemiilor, precum și în perioada stării de urgență. La cererea unei părți într-o dispută, autoritățile pot impune arbitrajul obligatoriu. Nu există anumite categorii de angajați excluși din mecanismele relevante de protecție juridică sau protejați diferit prin acestea.

Guvernul și angajatorii au respectat, în general, libertatea de asociere și dreptul la negocieri colective. Organizațiile muncitorilor erau independente de autorități, de partidele politice, de angajatori sau de asociațiile patronale. Nu au existat rapoarte că autoritățile, partidele politice sau angajatorii au intervenit în funcționarea organizațiilor lucrătorilor. Procurorii pot respinge contestațiile sindicatelor întemeiate pe comportamentul anti-sindical, iar autoritățile nu au pedepsit presupusele încălcări ale legii sindicale. Lucrătorii și-au exercitat dreptul la grevă prin organizarea grevelor legale.

Există un mecanism de monitorizare și aplicare a legislației muncii prin Inspectoratul de Stat al Muncii (ISM) și Procuratura Generală, dar acesta nu a monitorizat eficient și aplicat drepturile la negocieri colective și la organizare. Legea nu prevede sancțiuni reale pentru încălcarea libertății de asociere și nici nu prevede sancțiuni pentru încălcarea drepturilor sindicale. Sancțiunile pentru eșecul deliberat de a negocia și modifica convențiile colective sau încălcarea termenilor negociați nu au fost proporționale cu cele ale altor legi aferente drepturilor civile.

B. INTERZICEREA MUNCII FORȚATE SAU OBLIGATORII

Legea interzice munca forțată sau obligatorie, cu anumite excepții. Legea și o Hotărâre a Guvernului permit autorităților centrale și locale, precum și organismelor militare, să mobilizeze populația adultă în anumite condiții, cum ar fi o calamitate de nivel național, și să folosească astfel de muncă pentru dezvoltarea economiei naționale. Guvernul nu a invocat această prevedere în cursul anului. Sancțiunile pentru persoanele care angajează lucrători în muncă forțată au fost proporționale cu cele pentru alte infracțiuni grave.

Guvernul nu a aplicat în mod eficient legea. Resursele, inspecțiile și remediile pentru munca forțată, în general, au fost inadecvate. Bărbații și femeile au fost supuse traficului de muncă în țară și în alte țări din Europa și Orientul Mijlociu. Traficul intern a avut loc în toate regiunile țării, a vizat mai ales fermele agricole și cerșetoria în orașele mai mari. Traficul intern pentru cerșetorie și exploatarea forței de muncă, în special în sectoarele agriculturii și construcțiilor, a fost în continuă creștere. Complicitatea oficialilor în trafic a continuat să fie o problemă semnificativă pe care autoritățile au încercat să o reducă prin punerea sub acuzare a celor implicați.

De asemenea, consultați raportul Departamentului de Stat *privind traficul de persoane* la <https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/>.

C. INTERZICEREA MUNCII COPIILOR ȘI VÂRSTA MINIMĂ LA ANGAJARE

Vârsta minimă la angajare este de 15 ani. Legea permite minorilor cu vârste cuprinse între 16 și 18 ani să muncească în condiții speciale, inclusiv program de lucru mai scurt (35 de ore de lucru pe săptămână și fără muncă de noapte, în zile de odihnă week-end, în zile de sărbători sau ore suplimentare). Cu permisiunea scrisă a unui părinte sau tutore, copiii de 15 ani pot lucra. Munca pentru copiii care au 15 sau 16 ani nu trebuie să depășească 24 de ore pe săptămână. Minorii sub 18 ani nu au voie să efectueze lucrări vătămătoare și periculoase în 30 de ramuri industriale, inclusiv construcții, agricultură, industria alimentară și cea textilă. Legea interzice cele mai grave forme ale muncii copiilor și prevede pedepse de trei până la 15 ani de închisoare pentru persoanele care atrag copiii în astfel de activități. În circumstanțe agravante, instanțele pot mări pedeapsa până la închisoare pe viață. Aceste sancțiuni pentru încălcări au fost proporționale cu cele pentru alte

infrafracțiuni grave. Autoritățile nu au pus în aplicare în mod eficient protecțiile legale, iar munca copiilor a rămas o problemă, în special în agricultură și în industria construcțiilor. Autoritățile nu a putut efectua inspecții neanunțate și nu au putut lua măsuri decât cu privire la o încălcare direct legată de o plângere. În cazul în care încălcările privind munca copiilor au fost observate în timpul unei inspecții bazate pe plângeri, autoritățile nu a avut competența de a întreprinde măsuri.

Părinții care dețineau sau lucrau în ferme agricole trimiteau adesea copiii să lucreze pe câmpuri sau să-și găsească alt loc de muncă. Copiii lăsați în urmă de părinții care au emigrat în străinătate au lucrat și la ferme agricole. Marea majoritate a copiilor lucrau în afaceri de familie sau în ferma familiei.

De asemenea, a se vedea constatările *Departamentului Muncii cu privire la cele mai grave forme de muncă a copiilor* la <https://www.dol.gov/agencies/ilab/resources/reports/child-labor/findings> .

D. DISCRIMINAREA LA ANGAJAREA ÎN MUNCĂ ȘI EXERCITAREA PROFESIEI

Legea interzice discriminarea după criterii de sex, vârstă, rasă, culoare, naționalitate, religie, opinie politică, origine socială, reședință, dizabilitate, statut HIV-pozitiv, apartenență sau activitate sindicală, precum și alte criterii. Legea cere angajatorilor să asigure șanse egale și tratament fără discriminare pentru angajați, să aplice aceleași criterii în evaluarea muncii fiecărui angajat și să prevadă condiții egale pentru bărbați și femei la locul de muncă și în privința obligațiilor de familie. Legea definește și interzice discriminarea directă și indirectă. Sancțiunile pentru încălcări au fost proporționale cu cele ale altor infrafracțiuni legate de negarea drepturilor civile. Legea nu prevede o remunerare egală pentru o muncă de valoare egală.

Discriminarea pe bază de sex în ceea ce privește accesul la indemnizațiile de pensionare a persistat în țară. Vârsta la care bărbații și femeile se pot pensiona cu beneficii totale sau parțiale nu este egală precum nu este nici vârsta obligatorie de pensionare pentru bărbați și femei.

Discriminarea la angajarea în muncă și exercitarea profesiei a avut loc cu privire la sex, handicap, statut de minoritate, orientare sexuală, identitate de gen și statut HIV-pozitiv. Violența bazată pe gen și hărțuirea la locul de muncă sunt frecvente în țară. Femeile însărcinate au raportat că li s-au refuzat oportunități de angajare, deoarece o astfel de angajare a fost asociată cu indemnizații suplimentare plătibile după naștere.

Legea prevede, de asemenea, că Consiliul pentru Egalitate este responsabil de revizuirea plângerilor de discriminare și de formularea de recomandări. În septembrie, Consiliul a luat decizii cu privire la 193 de cazuri de presupusă discriminare, cu 3,2% mai mult decât în 2019.

În Transnistria "legile" de segregare a locurilor de muncă interzic accesul femeilor la peste 300 de tipuri de muncă. Ocupațiile interzise includ o mare varietate de ocupații considerate "prea periculoase sau solicitante" pentru femei, inclusiv sudarea, turnarea, conducerea, suflarea zăpezii, extragerea gazelor și alpinismul.

E. CONDIȚII DE MUNCĂ ACCEPTABILE

Legea prevede un salariu minim național care este sub pragul sărăciei. Potrivit Confederației Naționale a Sindicatelor (CNS), la situația din luna iulie, arieratele salariale erau de peste 20,9 milioane lei (1,2 milioane dolari).

Legea stabilește săptămâna maximă de lucru de 40 de ore, și compensații pentru orele suplimentare, prevede cel puțin o zi liberă pe săptămână, și impune un concediu anual plătit de cel puțin 28 de zile calendaristice (cu excluderea sărbătorilor oficiale) Diferite planuri de concediu plătit pot fi utilizate în unele sectoare, cum ar fi educația, îngrijirea sănătății și serviciul public. Legea interzice orele suplimentare obligatorii excesive. Lucrătorii străini și migranți au același statut juridic ca și lucrătorii naționali.

Autoritățile stabilesc standarde de sănătate și siguranță ocupațională Conform legislației muncii, angajații se pot retrage din situații care le pun în pericol sănătatea sau securitatea fără a risca să piardă locul de muncă.

Codul Muncii prevede contracte de muncă pentru angajare, dar guvernul nu a avut un mecanism eficient de monitorizare a conformității. În sectorul agricol, aproximativ 63 la sută dintre lucrători au fost angajați informal, potrivit CNS.

Eforturile guvernului de a impune cerințele privind salariul minim, programul de lucru și standardele de sănătate și securitate ocupațională au fost limitate și ineficiente. Legea impune guvernului să stabilească și să monitorizeze standardele de siguranță la locul de muncă, dar inspecțiile ar putea apărea numai atunci când a fost primită o plângere și nu toate reclamațiile au îndeplinit criteriile pentru o inspecție la locul de muncă. Sancțiunile pentru încălcări nu au fost proporționale cu cele pentru alte infracțiuni similare.

Inspectorilor de muncă, în general li s-a cerut să dea un preaviz înainte de efectuarea controalelor în materie de muncă și în general li s-a interzis efectuarea de inspecții la fața locului dacă informația solicitată ar putea fi obținut în scris, fapt care a subminat puterea de executare a acestora. Cele 10 agenții sectoriale de inspecție responsabile cu controalele privind standardele de sănătate și siguranță ocupațională nu dispuneau de personal calificat suficient pentru a efectua inspecții corespunzătoare. În primele opt luni ale anului, ISM a raportat 334 de inspecții neplanificate în domeniul definite de lege drept "relații de muncă", 42 în "plăți salariale" și 46 în "sănătate și siguranță ocupațională." Inspectorii de muncă nu au putut confirma că niciuna dintre aceste inspecții neplanificate a fost neanunțată. Inspecțiile în persoană la fața locului au fost suspendate în timpul stării de urgență declarată între 17 martie și 15 mai, iar moratoriul a continuat în cadrul stării de urgență în sănătate publică care a continuat din 16 mai până la sfârșitul anului ca răspuns la pandemia de coronavirus.

Economia informală înfloritoare a reprezentat o parte semnificativă a activității economice a țării. Potrivit Organizației Internaționale a Muncii, 30, 9 la sută din totalul populației ocupate aveau un loc de muncă informal. Lucrătorii din economia informală nu au avut aceleași protecții legale ca și angajații din sectorul formal. Niciun program social guvernamental nu a vizat lucrătorii din economia informală care au fost cei mai afectați de lockdown-urile impuse din cauza COVID în cursul anului.

Condițiile economice precare au determinat întreprinderile să cheltuiască mai puțin pentru echipamentele de siguranță și să acorde o atenție insuficientă siguranței lucrătorilor. Există un consens între părțile interesate că, după modificarea legislației care reglementează inspecțiile muncii, standardele de securitate și sănătate în muncă s-au înrăutățit pe parcursul anului. În primele opt luni ale anului, ISM a raportat 231 de accidente de muncă care au cauzat 235 de victime. ISM a raportat, de asemenea, 13 decese profesionale. Comisiile la nivel de întreprindere au investigat 170 de cazuri de incapacitate temporară care a rezultat din accidente de muncă, care au implicat 171 de persoane.